Spedizione in abbonamento postale — Poštnina plačana v gotovini

Leto XXII., št. 76

Ljubljana, petek 3. aprila 1942-XX

Cena cent. 70

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka. Naročnina znaša mesečno Lir 12.—, za inozemstvo pa Lir 22.80

Uredništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica štev. 5, telefon štev. 31-22, 31-23, 31-24

Rokopisi se ne vračajo

Upravništvo: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5. Telefon št. 31-22, 31-23, 31-24

Inseratni oddelek: Ljubljana, Puccinijeva ulica 5 — Telefon št. 31-25, 31-26

Podružnica Novo mesto: Ljubljanska cesta 42

Računi: za Ljubljansko pokrajino pri poštnočekovnem zavodu št. 17.749, za ostale kraje Italije Servizio Conti Corr. Post. No 11-3118

IZKLJUČNO ZASTOPSTVO za oglase iz Kr. Italije in inozemstva ima Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. MILANO

Gibilterra bombardata

Tutti gli obbiettivi bellici ripetutamente colpiti, mentre sono scoppiati vasti ed intensi incendi nella zona del porto

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 2 aprile 1942-XX il seguente bollettino di guerra n. 670:

In Cirenaica contatti delle opposte forze esploranti e normale attività dell'aviazione. Un »Curtiss« è stato distrutto dalla caccia tedesca; un trimotore inglese è precipitato nella regione ad oriente di Barce.

Forti reparti aerei dell'Asse hanno attaccato Malta di giorno e di notte: squadriglie del nostro 37 stormo da bombardamento hanno centrato gli impianti aeroportuali di Halfar e di Micabba causando accertate estese distruzioni; due apparecchi nemici sono stati abbattuti in combattimento da velivoli germanici.

Un nostro esploratore leggero navigante nel Mediterraneo centrale è stato affondato da un sommergibile nemico: gran parte dell'equipaggio è salva.

Gibilterra è stata raggiunta e bombardata da nostri aerei: vasti ed intensi incendi sono scoppiati nella zona del porto, dove gli obbiettivi bellici sono stati ripetutamente colpiti. Nonostante l'intervento della caccia inglese, che perdeva un apparecchio, la nostra formazione, dopo aver brillantemente assolto il suo compito, rientrava al completo alla base. Ecco i nomi dei valorosi piloti che si sono maggiormente distinti nell'azione su Gibilterra: capitano Alesi Alberto, capitano Fantini Ezio, tenente Albertini Gianni, tenente Prosdocimi Federico, tenente Dellino Nicola, tenente Torelli Pietro, sottotenente Cefalo Alberto, maresciallo Trabucchi Mario, maresciallo Corrias Stefano.

Gibraltar bombardiran

Vsi vojni cilji ponovno zadeti, medtem ko so v pristaniškem pasu izbruhnili veliki in močni požari

Glavni stan italijanskih Oboroženih Sil je objavil 2. aprila naslednje 670. vojno poročilo:

V Cirenaiki stiki med obojimi izvidniškimi silami in normalno delovanje letalstva. Eno letalo tipa Curtiss so uničili nemški lovci. En angleški trimotornik je treščil na tla v krajih vzhodno od Barce.

Močni letalski oddelki osi so napadli Malto podnevi in ponoči. Eskadre našega 37. bombniškega oddelka so zadele letalsko-pomorske naprave v Halfaru in Mikabi ter so povzročile ugotovljena zelo obsežna uničenja. Nemška letala so v spopadih v zraku sestrelila dve sovražni letali.

Našo lahko izvidnico, ki je plula v srednjem Sredozemlju, je potopila sovražna podmornica, velik del posadke je rešen.

Naša letala so dosegla in bombardirala Gibraltar: Izbruhnili so veliki in močni požari v pristaniškem pasu, kjer so bili ponovno zadeti vojni cilji. Navzlic nastopu angleških lovcev, ki so izgubili eno letalo, se je naš letalski oddelek, potem ko je odlično izvršil svojo nalogo, v celoti vrnil na svoje oporišče.

Hrabri piloti, ki so se posebno odlikovali pri napadu na Gibraltar, so tile: kapitan Alesi Alberto, kapitan Fantini Ezio, poročnik Albertini Gianni, poročnik Prosdocimi Federico, poročnik Dellino Nicola, poročnik Torelli Pietro, podporočnik Cefalo Alberto, maršal Trabucchi Mario in maršal Corrias Stefano.

Malto pretresajo železni viharji

Tanger, 2. aprila. Po semkaj dospelih vesteh so angleške oblasti v Gibraltarju izdale stroge ukrepe proti razširjanju vesti o položaju v trdnjavi. Bržkone je treba to pripisati naraščajočemu pomenu Gibraltarja, ki je sedaj praktično edino letalsko pomorsko oporišče Angležev v Sredozemlju. Po izjavah britanskih oficirjev samih je namreč sedaj Malta samo še »skala, ki jo noč za nočjo in dan za dnem pretresajo železni in ognjeni viharji«. Aleksandrija v Egiptu pa je zaradi nevtralizacije oporišča na Malti povsem zaprta na dnu nekakšnega žepa v vzhodnem Sredozemlju in ni več praktično nobenega pomena za angleško pomorsko plovbo. Sredozemlje je bilo za Angleže glavna pomorska prometna žila, ki so jo nekoč zelo uspešno lahko nadzirali z oporišč na Malti, danes pa je po izjavah britanskih oficirjev Sicilski preliv skoro neprehoden in celo v vzhodnem Sredozemlju postaja položaj vedno bolj nevaren za Angleže, kakor so pokazale letalsko-pomorske operacije zadnjih dni. Razumljivo je zato, da hočejo Angleži ohraniti Malto za vsako ceno, toda s tem Churchill defansko samo slabša že itak slabi položaj britanskega brodovja v Sredozemlju.

Po mnenju nekaterih angleških poveljnikov ni za Angleže sedaj drugega izhoda, kakor da poskusijo akcijo velikega obsega proti italijanskemu brodovju, seveda z vsemi tveganji, ki bi jih podjetje takšnega značaja prineslo s seboj, kajti ne sme se pozabiti, da je britansko brodovje močno oslabijeno zaradi najnovejših izgub, ki močno vplivajo tudi na moralo angleških posadk. Opaža se namreč bes teh posadk proti ameriškemu brodovju, ki se izkazuje s svojo odsotnostjo navzlic znanim Roosevelovim obljubam. V zadnjem času je bilo opaziti, da poveljništvo Gibraltarja ne pošilja več konvojev proti Malti. Več parkov se je vrnilo celo v Anglijo. Admiraliteta je dala navodila oblastem v Gibraltarju, naj puste odpluti konvoje proti vzhodu samo v primeru slabega vremena, da bi se tako zmanjšale možnosti letalsko-pomorskih italijanskih napadov, zlasti pa napadov italijanskih torpednih letal, ki se jih Angleži zelo boje. Ta previdnost pa je po izjavi nekega angleškega oficirja brez pomena, kajti »ti italijanski hudiči se ne boje nobenega viharja in se znajo posluževati svojih torpedov tudi v primeru razburkanega morja.« (»Piccolo«.)

Milijonski dar družbe Fiat

Rim, 2. aprila s. 10 milijonov lir, ki jih je pred kratkim izročila družba Fiat Duceju za vojake, je bilo razdeljenih takole: 4 milijoni za vojno ministrstvo kot prvi prispevek za ustanovitev zavoda za sirote padlih mornariških oficirjev, ki bo imel svoj sedež v Palermu; 1 milijon za zavod hčera vojakov v tujini, 1 milijon za ustanovo sinov letalcev, 1 milijon za zavod otrok Črnih srajc v Rubignaccu. 3 milijoni pa so bili določeni za GIL, ki jih bo uporabila za nacionalno ustanovo vojnih sirot.

Nemško vojno poročilo

Obstreljevanje petrograjskih predmestij — Uspešne akcije nemškega letalstva v Sredozemlju

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 2. apr. Vrhovno poveljništvo nemške vojske je objavilo danes naslednje vojno poročilo:

Na vzhodu je pretrpel sovražnik pri svojih na več mestih vzhodnega bojišča izvedenih napadih, kakor tudi pri naših napadalnih podjetjih zopet visoke izgube.

Težko topništvo je z vidnim učinkom obstreljevalo vojaško važne naprave v petrograjskih predmestjih.

Sovjetsko letalstvo je včeraj v bojih v zraku in na tleh izgubilo 45 letal.

V severni Afriki so bila uspešno bombardirana letališča in vojašnice v Marmariki kakor tudi puščavska železnica in angleške avtomobilske kolone ob egiptski obali.

Ponoči in podnevi so se nadaljevali množični napadi močnih bojnih in lovskih letalskih skupin na vojaške naprave na otoku Malti. Zadetki so izzvali močne požare in eksplozije v letalskih lopah, zaklonišči in med razstavljenimi letali. Potolčene so bile angleške protiletalske postojanke v La Valletti. Bombe so zadele sovražne podmornice in rušilce. V letalskih spopadih so bila sestreljena tri angleška letala.

Italijanski bombniki so z dobrim uspehom napadli angleško trdnjavo Gibraltar.

V poslednji noči so angleški bombniki izvedli vznemirjevalne napade na zapadno nemško področje. Med civilnim prebivalstvom je bilo nekaj izgub, gospodarska škoda pa je majhna. Nočni lovci in protiletalski topovi so sestrelili 11 sovražnikovih bombnikov.

Borba proti preskrbovalni plovbi Anglije in Zedinjenih držav je imela v mesecu marcu velik uspeh. Vojna mornarica in letalstvo sta potopili 105 sovražnikovih trgovskih ladij s 646.900 br. reg. tonami. Od tega so nemške podmornice potopile 91 ladij s 584.900 br. reg. tonami. Poleg tega je bilo nadaljnjih 39 sovražnikovih trgovskih ladij težko poškodovanih s torpedi in bombami.

Učinkovite akcije nemškega letalstva

Berlin, 2. apr. d. Kakor javljajo s pristojne nemške vojaške strani, so nemška bojna letala in eskadre lovskih letal tudi v torek uspešno in v velikem obsegu podpirale nemške napade ter defenzivne operacije nemške pehote na vzhodni fronti. Izvršujoč svoje akcije je nemško letalstvo v torek v raznih odsekih vzhodnega bojišča uničilo 46 sovjetskih letal.

Novo angleško spoznanje

Berlin, 2. apr. »Völkischer Beobachter« je opozoril te dni na izjave, ki jih je bilo slišati v nedeljo v londonskem radiu glede na izid toliko slavljene in opevane sovjetske zimske ofenzive. London je bil namreč prisiljen postaviti na laž vse vesti zadnjih 4 mesecev glede na domnevane poraze nemške vojske in na bližnji njen polom. Govornik v londonskem radiu je dejal dobesedno, da ni nobenega znaka, ki bi dal slutiti razsulo nemške vojske, medtem ko se tudi morala v Nemčiji ni prav nič spremenila.

Glavno narodno-socialistično glasilo, ki tolmači s tem tudi mnenje vseh ostalih nemških listov, pripominja k tej dragoceni izjavi v Londonu, da se vsaka resnica prej ali slej uveljavi celo pri tako znamenitih ponarejevalcih vesti, kakršni so bili v Londonu, po katerih bi bile morale sovjetske čete dospeti že najmanj do Rena, ako bi bila njihova poročila točna. Bojišče pa ni še vedno daleč od te reke, temveč bo v bližnji bodočnosti še bolj oddaljeno od nje. Londonska priznanja so dragocena tudi v tem pogledu, ker odkrivajo, da so propadle poslednje sovražne utvare glede možnosti, da bi v Nemčiji nastal položaj, podoben onemu l. 1918. (Corriere della Sera.)

BORBA ZA PETROLEJ V BIRMI

Po japonski osvojitvi petrolejskih vrelcev bodo angleške in čangkajškove čete lahko prejemale petrolej samo še iz Irana

Bangkok, 2. apr. d. Po vesteh z bojišča v Birmi je trenutno pritisk japonskih čet na britanske obrambne črte posebno občuten vzdolž železniške proge, ki teče proti mestu Prome na severu od mesta Pougde. Operacije japonske pehote v tem odseku posebno učinkovito podpira japonsko letalstvo, ki ima v zraku še vedno popolno premoč. V torek so japonski bombniki, ki se poslužujejo oporišč bivših britanskih letališč v centralni Birmi in nekega velikega letališča v severni Birmi, ponovno bombardirali britansko obrambno črto in frontno zaledje.

Splošno prevladuje sodba, da bodo ogorčene borbe, ki se sedaj razvijajo na področju mesta Prome, odločile usodo petrolejskih zalog, s katerimi razpolaga Birma. Petrolejsko polje, ki so sedaj v neposredni bližini bojne črte, predstavljajo za britanske oborožene sile zelo važen vir goriva in od usode tega petrolejskega ozemlja je v veliki meri odvisno, v koliki meri bodo britanske sile mogle nadaljevati borbo v vzhodni Aziji. Vsi motorizirani oddelki britanske vojske vzhodno od Indije prejemajo petrolej za svoje potrebe v pretežni večini iz birmanskih petrolejskih vrelcev. Čim bodo japonske čete zasedle petrolejsko ozemlje v Birmi, bodo tako britanske kakor tudi čungkinške oborožene sile navezane le še na petrolej, ki ga lahko dobe po kopnem iz Perzije. Ker je japonski pritisk nezmanjšano močan, je treba računati, da se bo to zgodilo v doglednem času. Na japonski strani se po poročilih z bojišča bore oddelki birmanskih prostovoljcev, katerih število od dneva do dneva bolj narašča.

Tokio, 2. apr Uradno poročilo iz Čungkinga objavlja, da so se kitajske čete umaknile proti severovzhodu od kraja Tungu. Po informacijah iz anglosaškega vira so Angleži postali v zadnjih 24 urah zelo pesimistični glede na razvoj dogodkov v Birmi. Priznavajo namreč, da je po izgubi Tunguja tudi Prome močno ogrožen. Neko angleško poročilo pravi: Za borbo v Birmi v zadnjih dneh so bili značilni siloviti japonski napadi na bojišču pri Tungu, kjer se je neka kitajska divizija par dni upirala. V teh borbah je Kitajcem po več protinapadih uspelo zopet zasesti letališče, oddaljeno 20 km od mesta v severni smeri, toda Kitajci so ga nato zopet izgubili. V vojaških krogih izjavljajo, da ni izključeno, da se morajo britanske čete pod poveljstvom generala Alexandra, ki trenutno vodijo bitke velikega obsega, da bi zaprle pot Japoncem, prodirajočim proti birmanskim petrolejskim ležiščem, umakniti iz Promeja. Ta umik se zdi tem bolj potreben, ker se morajo britanske čete pod vodstvom generala Alexandra in kitajska divizija pod vodstvom ameriškega generala Stilwela umakniti približno na isto črto, ako se hočejo izogniti, da bi jih sovražnik napadel na dveh krajih, kar bi mu omogočilo presekati prometne zveze med zavezniki. Japonci so v bližini Švedaunga zgradili mogočne utrdbe. General Alexander skuša že od torka dalje odstraniti to oviro, vendar je izid novih bojev zelo dvomljiv. Zavezniki so naleteli na velike težave, ker se civilno prebivalstvo pridružuje Japoncem.

Neko drugo poročilo pa pravi o japonskem prodiranju v Birmo in proti Indiji dobesedno:

Vojaški krogi v Londonu izjavljajo med drugim glede vojaškega položaja v vzhodni Aziji tole: Japonci se trenutno premikajo naprej v glavnem v smeri proti Indiji v ožjem pomenu besede. Medtem ko v Birmi močne japonske čete prodirajo navzgor po dolinah rek Iravadi in Sitang, so Japonci utrdili svoje postojanke v Bengalskem zalivu in na Indijskem oceanu z zasedbo Andamanskega otočja. Številčna premoč Japoncev omogoča, da se japonske čete lahko izognejo vsem oviram in vpadajo branilcem v hrbet. Na drugi strani pa so zavezniki v škripcih glede pošiljanja ojačenj v Birmo zaradi slabih prometnih zvez med Indijo in Birmo.

Poročilo iz New Delhija pa ugotavlja: Sovražnik se drži v Švedaungu, ki leži na zapadnem bregu reke Iravadi, medtem ko operirajo druge kolone vzhodno odtod nad železniško progo severno od Paungela, kjer popolnoma obvladujejo zračni prostor. Naše patrole ob tej reki so se spustile v srdite bitke, a se sedaj umikajo proti severu, skušajoč zavarovati naš desni bok pred sovražnimi sunki. Dne 31. t. m. je britansko letalstvo bombardiralo neko letališče v osrednji Birmi in druga letališča v severni Birmi. (»Piccolo«)

Angleška opustošenja v Birmi

Bangkok, 2. apr. d. Neki vojni poročevalec, ki se je pravkar vrnil z bojišča v Birmi v Bangkok, poroča, da so britanske čete pri umikanju v Birmi same povzročile dosti večjo škodo, kakor pa bi nastala od samega poteka vojnih operacij. Pretežni del mesta Ranguna, posebno pa še trgovskega okraja so angleške čete docela opustošili, preden so mesto zapustili. Japonsko letalstvo se je v svojih napadih omejevalo zgolj na vojaške objekte. Slično kakor Rangun so trpela tudi druga mesta v Birmi in tudi vse vasi, preko katerih so se umikale britanske sile. Posebno značilno je, da so Angleži porušili številne zgradbe, ki nimajo prav nobenega vojaškega pomena, dočim so nasprotno Japonci ob svojih zasedbah lahko zaplenili mnogo docela intaktnega britanskega vojnega materiala, ki se ga Angleži niso dotaknili

Javanski sultani za sodelovanje z Japonci

Tokio, 2. aprila. (Domei.) Iz Surakarte na otoku Javi javljajo, da so se trije indonezijski sultani, načelniki treh upravnih pokrajin v centralnem delu otoka Java, ki uživajo velik ugled med domačim indonezijskim prebivalstvom, izjavili za brezpogojno sodelovanje z japonsko vojaško upravo na otoku.

Hudi letalski napadi na Corregidor

Tokio, 2. apr. (Domei.) Japonski glavni stan je v četrtek popoldne objavil uradno poročilo o delovanju japonskih pomorskih sil proti poslednjim sovražnikovim postojankam na Filipinskem otočju. Poročilo pravi, da so japonske pomorske sile v dobi med 24. in 31. marcem ponovno izvršile hude bombniške napade na otočno trdnjavo Corregidor ob vhodu v Manilski zaliv. Japonske pomorske sile so pri teh napadih uničevale sovražnikove protiletalske baterije, letališča, vojaške lope in vsakovrstne druge vojaške objekte in naprave na tem področju.

Težkoče Mac Arthurja

Šanghaj, 2. apr d. Ameriški general Douglas Mac Arthur, ki je nedavno prevzel vrhovno poveljstvo nad zavezniškimi silami v južnem delu Pacifika, se mora v svoji novi funkciji še vedno boriti z velikimi težkočami, ki mu vežejo roke. Kakor javljajo poročila iz Melbourna, so glavne težkoče, s katerimi se mora boriti zavezniški vrhovni vojni poveljnik, naslednje: 1. Zavezniške pomorske sile ne spadajo pod poveljstvo generala Mac Arthurja in doslej ni bilo mogoče najti načina in sredstev, kako spraviti te sile pod kontrolo ameriškega generala. 2. Avstralske letalske sile so prav tako še zmerom avtonomna edinica in doslej ni mogoče predvidevati še nobene možnosti, kako naj bi se Mac Arthurju podredile te letalske sile. 3. Obseg nalog, ki so bile poverjene generalu Mac Arthurju, kot poveljniku zavezniške vojske, še ni povsem jasno opredeljen in posebno doslej še ni bilo razčiščeno, ali je pooblaščen, da povelja za zavezniške čete kot celoto uveljavlja tudi za avstralske čete kot posebno edinico. Avstralsko poročilo pripominja k tem težavam, da se o vseh teh problemih general Mac Arthur šele posvetuje z vodilnimi avstralskimi častniki.

Napad na avstralske transportne ladje

Tokio, 2. apr. s. Oddelek japonskih bombnikov je na opozorila japonskih podmornic napadel dve avstralski prevozni ladji v ožini Torres. Ena ladja je bila hudo poškodovana, druga pa potopljena. Ladji sta prevažali avstralske čete, ki zapuščajo luko Port Moresby in sta bili bržkone namenjeni v Port Darwin.

Prihajajo poročila, da so majhni japonski oddelki zasedli otoča Leti in Babar, ki leža v severnem pasu morja ob otoku Timorju in sicer med otokom Timorjem in otočjem Tenimber. (»Piccolo«)

Avstralski obrambni ukrepi

Šanghaj, 2. apr. d. Poročila iz Melbourna javljajo o mrzličnih pripravah Avstralije za obrambo pred grozečo nevarnostjo japonskega napada. Avstralija se mnogo zanaša na svoje letalstvo, dasi je zavezniško letalstvo doslej v vseh spopadih z Japonci na Pacifiku gladko podleglo. Avstralski letalski minister Drake Ford je izjavil, da je Avstralija žrtvovala že težke milijone za organizacijo oporišč, ki jih bo uporabljalo ameriško letalstvo v obrambi Avstralije. Letalski minister je nadalje izjavil, da so bili težki milijoni izdani tudi za zgradbo bivališč pilotov, za napravo letalskih parkov, delavnic in pripomočkov za vežbanje letalcev. Dejal je, da v vežbanju avstralskih pilotov pomagajo tudi že ameriški letalci, zlasti, kjer gre za šolanje pilotov z brzimi bojnimi letali.

Obnovite naročnino!

Velike izgube Čangkajškove vojske

Šanghaj, 2. apr. Zastopnik japonske vojske je izjavil, da je v kitajsko-japonskih bojih na srednjem Kitajskem od 1. marca lanskega leta do letos padlo 233.000 Kitajcev, medtem ko jih je bilo 670.000 zajetih. Razen tega se je okoli 12.000 kitajskih vojakov, med katerimi je precejšnje število onih, ki pripadajo armadam Čangkajška, izneverilo Kitajcem in prešlo v japonsko vojsko. (Regime Fascista.)

Nova organizacija japonske trgovske plovbe

Tokio, 2. apr. (Domei.) Da bi se čim bolje in do skrajnosti izkoristilo trgovsko brodovje, s katerim razpolaga Japonska, je bil včeraj na seji članov vlade in zastopnikov zasebnih japonskih družb osnovan poseben kontrolni odbor, ki mu bo poverjeno vse nadzorstvo nad dodeljevanjem in kretanjem japonskega trgovskega brodovja. Kontrolni odbor bo opravljal svoje posle, dokler bo trajala vojna. Za predsednika odbora je bil izvoljen Noburu Otami, sedanji načelnik japonske parobrodarske zveze. Poleg prometnega ministra viceadmirala Ken Terašime bodo v odboru kot člani sodelovali tudi mnogi drugi vodilni predstavniki japonskih oblasti. Med ostalim članstvom so v prvi vrsti zastopniki vodilnih japonskih parobrodarskih podjetij.

Spremembe v japonski generaliteti

Tokio, 2. apr. (Domei.) Japonsko vojno ministrstvo je včeraj objavilo, da je bil za člana japonskega vrhovnega vojnega sveta imenovan general Jošio Šinozava. Na njegovo mesto je bil za predsednika japonske vojne akademije imenovan general Micuru Ušijama. Obenem je bil imenovan za predsednika pripravljalne japonske vojne akademije general Nobumasi Tominaga.

Nov poveljnik siamske vojske

Bangkok, 2. apr. d. Iz pristojnega vira se je zvedelo, da je bil pooblaščeni vrhovni poveljnik kopnih sil general Manghora Phrom Yodhi imenovan za svetovalca v svetu teritorialne obrambe. Doslej je bil na tem mestu general Phijiit Kriengsak, ki je postal vrhovni poveljnik siamskih kopnih sil.

Mikadove čestitke predsedniku Čila

Tokio, 2. apr. (Domei.) Japonski cesar je brzojavno sporočil svoje čestitke novemu predsedniku čilske republike Yuanu Antoniju Riosu o priliki svečanega prevzema predsedništva. V zvezi s tem pripominjajo, da je japonska vlada že meseca marca imenovala svojega poslanika Kiyoshida Yamagato kot svojega zastopnika na ustoličveni svečanosti.

Japonska in Brazilija

Tokio, 2. apr. (Domei.) Uradno so včeraj objavili, da so brazilske oblasti zopet dovolile svobodno kretanje japonskemu veleposlaniku v Rio de Janeiru, kakor tudi članom poslaništva, ki so jim bile doslej v tem pogledu naložene dokajšnje omejitve. Bržkone je brazilska vlada svoje stališče napram japonskim diplomatskim predstavnikom izpremenila zaradi japonskega protesta in iz bojazni, da se Japonska ne bi zatekla k primernim represalijam.

Prva seja pacifiškega vojnega sveta v Washingtonu

Stockholm, 2. aprila d. Včeraj se je v Washingtonu sestal na prvo sejo tako zvani »pacifiški vojni svet«. Kakor javljajo iz Washingtona, je predsedoval seji Roosevelt sam. Na prvi seji, ki je trajala 90 minut, je bil dnevni red povsem naravno izpolnjen s poročili o trenutnem kočljivem vojnem položaju, ki povzroča mnogo skrbi angleško-ameriškim voditeljem in njihovim zaveznikom. Washingtonsko poročilo pravi, da je Roosevelt podal posebno obširno poročilo o dosedanjem razvoju vojnega položaja. Ali je pacifiški vojni svet sprejel kake sklepe, doslej ni bilo objavljeno. Prihodnja seja je napovedana za 7. april. V pacifiškem vojnem svetu je zastopanih 7 držav, ki aktivno sodelujejo v vojni ob strani Zednjenih držav in Velike Britanije. V tem svetu so uradni zastopniki Avstralije, Nove Zelandije, Kitajske, Nizozemske Vzhodne Indije, Kanade in Velike Britanije.

Šanghaj, 2. aprila d. V Melbournu je bilo uradno razglašeno, da je bil za zastopnika Avstralije v pacifiškem vojnem svetu v Washingtonu imenovan general Smart Avstralsko poročilo pravi, da je dobil general Smart od vlade nalog, naj takoj odpotuje z letalom v Washington.

Glasilo nemško-italijanskega društva

Berlin, 2. aprila. Izšla je prva številka novega mesečnika »Italien«, ki je glasilo nemško-italijanskega društva. Vsebina je zelo pestra in zanimiva. Na uvodnem mestu je članek voditelja nemškega sporta Tschamerja und Ostena, predsednika nemško-italijanskega društva, kateremu sledi članek ministra Pavolinija. Objavljenih je nadalje več literarnih prispevkov in polno bibliografskega materijala z leposlovno, muzikalno in arheološko kroniko. (Piccolo.)

Vojni slepci pri papežu

Vzpodbujajoč nagovor cerkvenega poglavarja

Vatikan, 2. aprila s. Papež je včeraj dopoldne sprejel v kolektivni avdijenci veliko skupino vojnih slepcev zavoda slepcev v Rimu. Pri avdijenci so bili tudi predsednik nacionalne zveze invalidov Carlo Del Croix, predsednik zavoda Tognoni, ki je bil odlikovan z zlato svetinjo in druge vodilne osebnosti zavoda. Nadalje so bile v avdijenci tudi skupine vojakov, rekonvalescentov, ter častnikov, ki se pripravljajo da odrinejo na fronto. Slepce je spremljal nadškof msgr. Giordani. Skupno je bilo v avdijenci nad 1000 ljudi.

Papež je med viharnimi aplavzi prišel v dvorano in se podal na prestol ter je vojne slepce nagovoril. Dejal je, da mu je njihov obisk zelo drag, ker so mu tako dali priliko, da jih potolaži. Izgubili so vid, toda tudi srce ima svoje oči in njihov vid ne propade. V njih odseva svetloba dobrote, ki ne kloni pod pezo nesreče, marveč daje moč, da se človek dvigne s svojo vero spet kvišku. Nočne ure so najprimernejše za molitev, ker najde duša v molku narave svoj mir in se lažje posveti Bogu. Slepci so v svoji dolgi noči poglobili svojo vero. Vi veste, je papež dodal, da vas čaka druga domovina, nebeška, toda tudi na zemlji imate domovino in na vaši visoki žrtvi je pečat, ki vas dviga pred ljudmi in Bogom. Domovini ste darovali svoje oči, a vendar ji še sedaj služite v temi, pri delu in pri tem vam pomagajo dobri ljudje. Privid in spomini za vas niso iluzija. Solnce je luč, še večja luč in toplota pa je v veri. Z očmi se tokrat nismo srečali, zato pa smo se srečali s srci.

Papež je nazadnje blagoslovil vse vojne slepce v Italiji in na svetu. Ko je zapustil dvorano, so mu znova priredili navdušene ovacije.

Iz riomskega procesa

Zakaj ni imela Francija dovolj tankov

Riom, 2. aprila s. Ob začetku 23 razprave pred sodiščem v Riomu je obtoženi Daladier zahteval, da bi bile zaslišane kot priče tudi osebe udeležene v proizvodnji tankov in strokovno osebje, ki je moglo nadzirati gradivo, skupno z oficirji drugega urada. Prav tako je Daladier zahteval, naj bi bila ponovno zaslišana še generala Keller in Martin. Na to zahtevo je predsednik sodišča odgovoril, da biva general Keller na zasedenem ozemlju in da bi bil njegov prihod v Riom zvezan z velikimi težavami.

Nato je bil kot priča zaslišan general Perre, ki je poveljeval drugi oklopni diviziji. Razložil je predvsem francosko teorijo o tankih, ki je po njegovem mnenju imela še vedno vso veljavo. Nato je navedel navodila iz l. 1937 in 1938, po katerih je bilo določeno, da se morajo tanki uporabljati v množicah in da se ne smejo smatrati za pomožno orožje v spremstvu pehote. Po njegovem mnenju je zastoj v proizvodnji tankov treba pripisati nastopu ljudske fronte v Franciji in birokratskemu zavlačevanju naročil. Pripominja tudi, da so socialni nemiri znatno prispevali k zastoju v proizvodnji tankov. Mogoče se je ta proizvodnja zvišala l. 1938, vendar pa je bil začetni zastoj prevelik, da bi se moglo pridobiti na času. Priča je nato na široko razpravljala o zavlačevanju upravnega značaja. Druga oklopna divizija, ki ji je poveljeval je bila ustanovljena po nastanku prvih nemških oklopnih divizij l. 1935. Francosko vrhovno poveljstvo je upoštevalo ta razvoj v Nemčiji, vendar pa je bilo veliko število njegovih članov naklonjeno staremu sistemu, ker je stalo na stališču, da se tanki lahko uporabijo samo kot pomožno orožje v spremstvu pehote. Priča navaja končno nekaj številk in pripominja, da je Francija imela le okoli 900 oklopnih avtomobilov nasproti 3000 nemškim oklopnim avtomobilom.

Obtoženi Daladier je izjavil, da nima ničesar pripomniti k pretresljivi izjavi prvega šefa tankov. Po kratki polemiki med pričo in obtoženim Blumom glede programa o gradnji tankov, je bil zaslišan general Langlois, poveljnik 3 oklopne divizije ki je dejal, da so bile avtomatske strojnice sicer odlično orožje, da pa ne more trditi istega o tankih »Hotchis«. Kot zadnja priča je bil včeraj zaslišan general Stehle ki je bil direktor pehotnega oddelka v vojnem ministrstvu. Nato je bil proces odložen na današnji dan. (Piccolo).

Proces zaradi poskušenega atentata na nemškega poslanika v. Papena v Ankari

Ankara, 2. aprila. s. Pred prvim oddelkom kazenskega sodišča v Ankari se je včeraj pričel proces zaradi atentata na nemškega poslanika von Papena. Med obtoženci so: študent Abdurama Sajman, brivec Sulejman Savol, oba mohamedanca, rojena v bivši Jugoslaviji, sovjetski podanih Leonid Kornilov, načelnik oddelka za prevozništvo pri trgovinski reprezentanci pri sovjetskem generalnem konzulatu in sovjetski podanik Ivan Pavlov.

Predsednik Sabri Joldaš je otvoril razpravo in zahteval podatke o obtožencih. Za oba sovjetska podanika je moral nastopiti tolmač. Nato je bila prečitana obtožnica. Ruski prevod obtožnice je bil izročen obema sovjetskima obtožencema, ki nista hotela sedeti v isti klopi skupno z ostalima dvema obtožencema. Predsednik je nato pričel zasliševati obtožence. Prvi je bil zaslišan Sajman, ki je podal kratek potek svojega življenja in nazadnje priznal, da je sodeloval pri atentatu proti nemškemu poslaniku.

Sajman je izjavil, da sta atentat pripravila oba sovjetska agenta Kornilov in Pavlov in je podrobno obrazložil tesne stike med njima in komunističnimi begunci v Turčiji. Obtožnica, ki jo je predložil državni pravdnik general Gerlin Altare, pravi da je bil atentat 24. februarja naperjen proti nemškemu poslaniku von Papenu. Predsednik je v tej zvezi opozoril, da so bili obtoženci nujno obsojeni na smrt, če bi bil poslanik pri atntatu ubit. Razprava se bo nadaljevala.

Tajna uspehov nemških podmornic

Berlin, 2. aprila s. »Deutsche Allgemeine Zeitung« poroča, da so se iz sovražnega vira znova razširile napačne vesti. Tokrat se vesti nanašajo na tajna oporišča osmih podmornic, ki operirajo v ameriških vodah. List opozarja na zatrjevanje ameriških strokovnjakov, ki menijo, da osme podmornice nimajo dovolj velikega akcijskega radia, da bi lahko dosegle ameriške vode. List opozarja na hude izgube, ki so bile prizadejane ameriški in britanski plovbi v teh vodah in ugotavlja, da niti neugodne vremenske prilike sovražnih ladij niso ščitile pred njih napadi. Tajna teh zmag pa ni v zvezi s podmorniškimi oporišči, marveč v odločnosti in junaškem duhu poveljnikov in posadk, ki tvegajo tako borbo.

Otežkočena plovba ob ameriški obali

Buenos Aires, 2. aprila. Zedinjene države so zasedle novo letalsko pomorsko oporišče v kraju Belize v britanskem Hondurasu. Z odstopitvijo Beliza Zedinjenim državam izgublja Anglija poslednjo svojo posest na Karibskem morju. Na ozemlju Guatemale, kateremu zemljepisno pripada tudi britanski Honduras, imajo sedaj Zedinjene države 5 vojaških oporišč in sicer Livingstone, Lago Isabel, San Josee, Guatemalamesto in Belize.

Vladi v Nicaragui, ki je zaprosila Zedinjene države za pomoč v obrambi svoje obale proti japonskim podmornicam na pacifiški in proti nemškim podmornicam na atlantski strani je vlada v Washingtonu odgovorila, kakor poroča neka ameriška agencija, da trenutno ne more dati na razpolago niti ljudi niti vojnih potrebščin. Zato je vlada v Nicaragui sklenila v okviru svojih možnosti ojačiti obrambo nacionalnega ozemlja s tem, da je poklicala pod orožje vse letnike rezervistov. Ameriška odklonitev pomoči Nicaragui ni zbudila zelo neprijetnega vtisa le v političnih krogih Nicarague, temveč tudi v vsej Srednji Ameriki, kjer postajajo plovne razmere vedno težje tudi v neposredni bližini obale.

Podmornice osi, ki so vdrle celo v obrambno omrežje držav Srednje Amerike predstavljajo vedno hujšo nevarnost za obalno oskrbo in za normalno plovbo med raznimi državami. Po informacijah, ki so prišle iz San Salvadorja se Mehika pripravlja za vstop v vojno na strani Zedinjenih držav. Po odloku predsednika republike [illegible] mehiki razširja na vse moške med 18. in 50. letom. (Piccolo)

Bern, 2. aprila. Kakor se doznava, je vojno ministrstvo v Venezueli objavilo, da je položilo mine v zalivu Parija med otočjem Trinidadom in celino in da so se Zedinjene države polastile pomorskega oporišča na Trinidadu v zameno za nekaj rušilcev, ki so jih izročile Veliki Britaniji. (Ultime Notizie).

Crippsovi predlogi na tehtnici

Stockholm, 2. apr. d. V pisanju londonskega tiska o poteku razgovorov britanskega ministra sira Stafforda Crippsa se očitno izraža naraščajoča bojazen, da se utegne Crippsova misija ponesrečiti. Tako n. pr. piše list »News Chronicle«:

Z bojišča v Birmi se čim dalje bolj približuje nevarnost, pred katero se bo znašla Indija v doglednem času. Ako ta argument ne bo pripomogel, da se tehtnica nasprotujočih se sil nagne na stran edinosti, potem nobena sila ne bo več v stanju izpremeniti položaja.

Bangkok, 2. apr. d. S poučene strani se je zvedelo, da se je v sredo ponoči predsednik »Vseindijske lige muslimanov« Jinah sestal z britanskim ministrom sirom Staffordom Crippsom. Določeno je bilo, da se Jinah takoj po sestanku vrne v Allahabad, kjer se bo v petek sestala muslimanska liga, da razpravlja o britanskih pogojih, ki jih je prinesel v Indijo sir Stafford Cripps.

Berlin, 2. apr. d. Informacije iz nemškega zunanjega ministrstva vele, da je nacionalni vodja Indijcev Subhas Čandra Bose za sredo zvečer pripravil nov manifest na indijsko prebivalstvo. Bosejev manifest ima kot glavno vsebino komentar v zvezi z britanskim predlogom za ureditev indijskega vprašanja, ki ga je, kakor znano, nedavno objavil v imenu britanske vlade pooblaščeni minister Stafford Cripps.

Proslava obletnice Francove zmage

Madrid, 2. aprila. Tretja obletnica zmage v državljanski vojni je bila svečano proslavljena v vseh španskih središčih v ozračju največjega ljudskega navdušenja za Caudilla, špansko vojsko in falango. Listi so ob tej priliki izšli v posebnih izdajah s spominskimi članki. V Madridu samem je bila v navzočnosti generala Franca, vseh članov vlade, diplomatskega zbora, inozemskih vojaških atašejev, italijanske vojaške misije, visokih državnih funkcionarjev in voditeljev falange, zastopnikov fašija in nemške narodno-socialistične stranke velika parada španskih oboroženih sil in falange pod vodstvom generala Saliquata. Parada je trajala nad 2 uri ob navdušenju množic, ki so prirejale generalu Francu velike manifestacije. (Piccolo.)

Laval pri Petainu

Vichy, 2. aprila. Včeraj je obiskal maršala Petaina Pierre Laval, ki je imel z državnim šefom dolg razgovor. (Piccolo.)

Ducejevi nagradi za rojstvo dvojčkov

Visoki komisar je iz Ducejevega sklada podelil zakoncema Furlan Francu in Ani iz Begunj št. 69, okraj Logatec in zakoncema Travizan Juliju in Amaliji iz Šmihela št. 43, okraj Novo mesto, o priliki rojstva dvojčkov nagrado v znesku 600 lir.

Novi akademiki

Rim, 2. aprila. s. S kraljevim dekretom so bili na Ducejev predlog in na osnovi poročila prosvetnega ministrstva imenovana za člana Italijanske kademije v razredu fizikalnih, matematičnh in naravoslovnih znanosti Silvester Baglioni, Robert Marcolongo in Modest Fanetti.

Angleška prerokovanja

Rim, 2. apr. Ward Price je objavil v listu »Daily Mail« članek pod naslovom »Revolucija na pohodu«, v katerem napoveduje, da Anglija po tej vojni ne bo več prejšnja Anglija. Pisec zatrjuje, da bo pomenila ta vojna konec kapitalistične dobe in da se bo morala Velika Britanija mnogo naučiti od boljševizma, fašizma in narodnega socializma.

Ni izključeno, da se spušča Ward Price v ta prerokovanja, da bi zadovoljil one moskovske agente, ki so močno škandalizirani zaradi grobosti, sebičnosti in otroškega postopanja sedanjih vodilnih britanskih krogov. Ne glede na to pa članek, kakršnega je objavil »Daily Mail«, zadeva neposredno kliko Churchilla, Edena, Halifaxa in tovarišev, ki je izzvala sedanjo vojno, seveda ne z namenom, da bi si z njo izkopale lastni grob. Toda mi smo mnenja, da Velika Britanija po tej vojni ne bo več podobna prejšnji. (Ultime notizie)

Egipt noče vojne

Bern, 2. aprila. Predsednik egiptske vlade Nahas paša, je v ponedeljek prečital pred parlamentom prestolni govor ob otvoritvi parlamentarnega zasedanja. V svojem govoru je kralj Faruk označil politiko Egipta z besedami: Prihraniti moramo državi strahote vojne. Prestolni govor vsebuje tudi obsežen program notranjih reform, zlasti na področju davkov, zdravstva, prosvete, trgovine, poljedelstva in bonifikacij. Posebna pozornost je posvečena tudi egiptski vojski, ki bo opremljena z vsemi potrebščinami in najmodernejšim orožjem. Prestolni govor se zaključuje s poudarkom bratstva, prijateljstva in sodelovanja Egipta z bratskimi narodi vzhoda. (Popolo d' Italia.)

Predsednik turške republike v Carigradu

Budimpešta, 2. aprila s. Po poročilih turških listov je predsednik turške republike odpotoval preteklo soboto v Carigrad, da bi izvršil inspekcijsko potovanje v vzhodni Traciji. (Popolo d' Italia.)

Transjordanski min. predsednik v Egiptu

Carigrad, 2. aprila d. Iz Kaira se je zvedelo, da pričakujejo še v teku tega tedna v egiptski prestolnici obiska min. predsednika Transjordanije Tufigha Abdul Hude, ki bo z egiptskimi vladnimi zastopniki razpravljal o raznih političnih in gospodarskih vprašanjih.

Prepoved izvoza živine iz Irske v Anglijo

Dublin, 2. aprila d. V sredo bilo objavljeno, da je irsko gospodarsko ministrstvo prepovedalo vsak nadaljnji izvoz klavne živine iz Irske v Anglijo. Za prestopke so bile določene hude kazni.

Zimsko vreme v Bolgariji

Sofija, 2. aprila d. V Sofiji in po raznih krajih Bolgarije je med 31. marcem in 1. aprilom zapadel nov debel sneg. Pritisnil je nov mraz in je temperatura padla zopet na 1 do 2 stopnji pod ničlo. Mraza in tako velikih snežnih zametov v tem času v Bolgariji že dolga leta ne pomnijo.

Bolgarski tobak za Nemčijo

Berlin, 2. aprila. »Dienst aus Deutschland« doznava, da bo Bolgarija v skladu z dogovori z Nemčijo glede bolgarskega tobačnega pridelka v letih 1941 in 1942 dobavila Nemčiji in od nje zasedenemu ozemlju 42 milijonov kg tobaka v skupni vrednosti 4 miljard levov. (Piccolo.)

Pomen kmetijske proizvodnje v južni Italiji

Južna Italija je danes v okviru italijanske gospodarske politike v središču zanimanja. Prizadevanje ne gre samo za tem, da se južna Italija industrializira, tako da ne bo vsa industrija osredotočena v severni Italiji. Tudi na področju kmetijske proizvodnje je danes v ospredju skrb za južno Italijo, ki ji vlada posveča že delj časa posebno pozornost. V teku so velika javna dela za oskrbo Sicilije z vodo, za elektrifikacijo, predvsem pa za modernizacijo kmetijstva.

V tej zvezi je treba poudariti, da je zlasti povprečni hektarski donos žita v južni Italiji mnogo manjši kakor v severni Italiji, kjer se povprečno pridela na hektar 21 do 23 metrskih stotov žita, medtem ko je znašal hektarski donos lani v Siciliji le 11.7, v Kalabriji 9.7 in na Sardiniji 7.1 metrskega stota. Pri sodobnih metodah kmetijske proizvodnje pa ni ovire, da se ne bi tudi v južni Italiji produkcija žita dvignila na ono višino kakor v severni Italiji. Prizadevanje gre za tem, da bo južna Italija zopet postala žitnica Italije, kakor je to bila v starem veku. Potem bo Italija na področju preskrbe z živili postala v resnici docela avtarkična.

Vzporedno posveča Italija pozornost kmetijstvu v goratih krajih. V tem pogledu so bile predpisane za take kmete že znatne davčne olajšave. Kmetijam v višini preko 800 metrov nad morjem se davčne dajatve docela odpišejo, kmetijam v višini 400 do 800 metrov pa se znižajo na polovico. Te olajšave pomenijo za državne blagajne obremenitev 100 do 200 milijonov lir na leto. Kmetijsko prebivalstvo, ki živi v goratih krajih v višini preko 400 metrov, cenijo na 9 milijonov, od tega živi 1.5 milijona ljudi v višini preko 800 metrov.

GOSPODARSTVO

Električni tok namesto premoga

V zadnjih desetletjih je Italija v velikem obsegu izgradila svoje električno gospodarstvo z izkoriščanjem razpoložljivih vodnih sih, s čemer je dosegla znaten prihranek pri premogu. Italija ima razmeroma malo premoga, med tem ko so ji na razpolago številne vodne sile, ki se dajo izkoristiti. Po najnovejših ugotovitvah ministrstva za delo znašajo vodne sile, ki se dajo izkoristiti, okrog 12 milijard konjskih sil, kar ustreza letni količini 56 milijard kilovatnih ur električnega toka. Četudi se razpoložljive vodne sile ne dajo stoodstotno izkoristiti, so vendar dane še velike možnosti za povečano proizvodnjo električnega toka z gradnjo novih vodnih central. Od leta 1937, ko je vrhovna komisija za avtarkijo postavila načrt za izkoriščanje vodnih sil, so prizadevanja na tem področju podvojena in se gradbena dela za izkoriščanje vodnih sil tudi v sedanji vojni niso ustavila.

Kakor je znano se je proizvodnja električnega toka povečala od 6 milijard kilovatnih ur v letu 1926 na 16.5 milijard kilovatnih ur v l. 1938 in 20 miljard kilovat. ur v letu 1940. V prihodnjih letih pa se bo kapaciteta italijanskih elektrarn še znatno povečala, saj trenotno gradijo v vsej Italiji 71 elektrarn, ki bodo dajale na leto 5.3 milijarde kilovatnih ur; predvidena pa je gradnja nadaljnjih 92 central (predvsem v Srednji in Južni Italiji), ki bodo dajale 3.2 milijarde kilovatnih ur. Za pridobivanje električnega toka bodo v večji meri izkoriščeni tudi izvori zemeljskega plina. Že sedaj obratuje pet električnih central, ki izkoriščajo zemeljske pline. Zgradili bodo še nove take obrate. Tako se bo skupna letna proizvodnja italijanskega električnega gospodarstva v doglednem času povečala na 27 milijard kilovatnih ur na leto. Če bi hotela Italija to količino električnega toka pridobiti v kaloričnih centralah iz premoga, bi potrebovala na leto okrog 13 milijonov ton premoga.

Z gradnjo predvidenih hidrocentral pa še daleč ne bodo izčrpane vse možnosti. Te dni je minister za delo sklical zastopnike električnega gospodarstva na posvetovanje glede načrta za nadaljnjo izgraditev naprav za izkoriščanje vodnih sil. Po tem novem načrtu je predvideno, da se bo letna proizvodnja električnega toka do konca leta 1946, povečala na 30 milijard kilovatnih ur. Pristojna korporacija bo načrt v kratkem predložila v odobritev Duceju. Vzporedno z gradnjo novih hidrocentral bodo razbremenili obstoječe kalorične centrale (ki jih je vsega 183 z letno proizvodnjo 1.9 milijarde kilovatnih ur). Na kalorične centrale odpade sedaj le slabih 10% proizvodnje, v bodoče pa se bo ta delež zmanjšal, ker bodo tok iz kaloričnih central po možnosti nadomestili s tokom iz hidrocentral, s čemer bo dosežen nadaljnji prihranek pri premogu. Razvoj proizvodnje električnega toka na podlagi izkoriščanja vodnih sil je pripomogel k temu, da se je potreba uvoza premoga že v letih pred vojno zmanjšala (leta 1938. je znašala 11.8 milijonov ton) odnosno da je odpadla potreba večjega uvoza, ki bi bil neizogiben spričo razvoja industrijske proizvodnje.

Omejitve, ki so bile v letošnji zimi izdane glede potrošenj električnega toka, so zgolj prehodnega značaja in jih je narekovalo zlasti nizko vodno stanje zaradi suhe jeseni, pri čemer je bilo treba upoštevati, da ne sme trpeti škodo oskrba vojno važnih industrijskih podjetij z električnim tokom. Položaj pa se je v zadnjih tednih že bistveno zboljšal in se bo zlasti še popravil, ko bodo prišle v obrat nove hidrocentrale, ki jih sedaj gradijo. Znatne količine električnega toka, ki jih bodo dajale nove električne centrale, bodo brez dvoma našle tudi potrošnike, saj je v bodoče računati z nadaljnjim naraščanjem potrošnje spričo povečanja številnih industrijskih naprav, pa tudi prometa na železnicah, ki so v znatnem delu elektrificirane. Za prebroditev sedanje prehodne dobe pa bo v kratkem izšel zakon, s katerim bo olajšan uvoz električnega toka iz inozemstva in bo zlasti ukinjena carina na dobave električnega toka iz inozemstva.

Taksne in davčne olajšave družbe „Emone"

Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino je glede na mednarodne sporazume o preselitvi domačih Nemcev in nemških državljanov iz Ljubljanske pokrajine v Nemčijo izdal naredbo, s katero se dovoljujejo zavodu za kmetijstvo in nepremičnine »Emoni« v zvezi s prenosom imovine izselnikov taksne in davčne olajšave. Naredba, ki je objavljena v »Službenem listu« 1. aprila določa naslednje:

Družba »Emona Istituto Agricolo Immobiliare« v Ljubljani je od dneva ustanovitve pa do konca leta 1947. oproščena plačevanja vseh taks in dopolnilnih taks kakršne koli vrste v prid kakršne koli ustanove, izvzemši: a) takso na rabokupne pogodbe in na priznanice o prejeti najemnini in zakupnini (tarifna post. 14. in 33. taksnega zakona); b) takso na menice (tar. post. 31.).

Izjemoma in za navedeno razdobje so prosti oziroma oproščeni vsakršnih taks in dopolnilnih taks kakor tudi davkov katere koli oblike prenosi premične in nepremične lastnine (vštevši stoječa drevesa v gozdovih) od nemških državljanov in domačih Nemcev izselnikov iz Ljubljanske pokrajine na družbo »Emono« in od te družbe na prvega naslednika; enako so prosti oziroma oproščeni spisi, kupnoprodajne pogodbe, zemljiškoknjižni predlogi, odločbe in vpisi o teh prenosih lastnine in zaradi njih ali pa nanašajoči se na vpis in izbris drugih stvarnih pravic.

Za predpis poslovnega in dopolnilnega družbenega davka, ki mu je zavezana družba »Emona«, se določi davčna osnova le po letnem dobičku (čl. 86., odstavek 1. in 2. zakona o nep. davkih), izključivši predpis minimalnega davka po kosmatem letnem prometu.

Družba »Emona« je zavezana zemljarini in zgradarini z zakonom o neposrednih davkih in pravilniku k temu zakonu, pri čemer pa je upoštevati: a) posamezna posestva, ki jih je družba »Emona« kupila ali jih še kupi, ostanejo glede obdavčenja ločena in se izključuje združitev raznih dohodkov, ne da bi se upoštevalo, da so vpisana skupno na družbo »Emona«; b) kljub temu, da so nepremičnine vpisane na družbo »Emona«, obdržijo glede davčne zavezanosti in odmere davka svojo dosedanjo uvrstitev kakor tudi vse oprostitve, ki so jih uživale preden jih je pridobila družba »Emona«. Družba »Emona« je oproščena davka na rente (iz čl 60. in 73. zakona o neposr. davkih) in davka od morebitnega presežka zakupnine nad katastrski čisti dobiček (čl. 60. zak. o nep. d.).

Od dneva svoje ustanovitve pa do nadaljnje odredbe je družba »Emona« z omejitvijo na družbeni davek oproščena tudi plačevanja prispevka za narodnoobrambni sklad, uvedenega s § 19. finančnega zakona 1939-40 in poznejšimi spremembami.

Sprememba cenikov za zdravila

Glede na svojo naredbo o ustanovitvi komisije za revizijo in dopolnjevanje cenika zdravil in glede na predlog te komisije z dne 10. marca t. l. je Visoki komisar za Ljubljansko pokrajino izdal naredbo o spremembi cenikov za zdravila. Ta naredba je objavljena v »Službenem listu« 1. t. m. in s tem dnem stopila v veljavo.

Cene sedaj veljavnih cenikov za zdravila, za specialitete in lekarnarski material se spremenijo takole: 1.) Cena za recepte normalne vrste po veljavni tarifi se zvišuje za 30%. 2. Okrogla cena za recepte, izvršene po zdravniškem predpisu, ki se izračuna po ceni, določeni v veljavni tarifi, se zvišuje za 30% od skupne vsote vsakega posameznega računa. 3.) Cena zdravilnih specialitet italijanskega in inozemskega izvora, ki je natisnjena na zaobali vsake posamezne specialitete, se zvišuje za 8%. 4.) Za 30 odstotkov se zvišuje cena zdravilnih specialitet, ki jih izdeluje lekarna Leon Bahovec v Ljubljani (Fagisan, Fortisan, Kolaferin, tablete Nibol, ung. Nosal, Planinka čaj, Slatinske tablete in Tusiflor) in specialitete, ki jih izdeluje tvrdka Kolař, kemijsko-farm. laboratorij v Ljubljani (Jodichtan, Guajacalcol, Guajacalcol c. codeino, Guajacalcol c. ferro Pillulae calcinantes ces. dr. Payer, Syrup hypofosfit comp. mr. Kolař, Syrup lactocreosotis solub. comp.), in sicer tako za prodajo lekarnarjem, zdravnikom in veterinarjem, ki imajo priročne lekarne, kakor tudi za prodajo občinstvu. 5.) Prodajna cena 96% alkohola lekarnarjem za lekarniško rabo se določa na 49.75 lire za kg, cena bencina za lekarniško rabo pa na 9.90 lire za kg. V prodaji pri lekarnarjih občinstvu se te cene zvišujejo za 30%.

Poviški cen receptov oziroma zdravilnih specialitet italijanskega in inozemskega izvora, oddanih za račun ustanov in oseb, ki imajo po čl. 9., 10. in 12. uredbe z dne 30. decembra 1940. pravico do znižanja, veljajo od 1. januarja t. l.; za občinstvo, ki nima pravice do znižanja, pa veljajo od dne objave te naredbe v »Službenem listu«. Povišane cene zdravilnih specialitet, navedenih v točki 4., in povišane cene alkohola in bencina stopijo brez razločka v veljavo z dnem objave te naredbe.

Sindikat lekarnarjev Ljubljanske pokrajine se pooblašča za pregled, prilagoditev in dopolnitev cenikov »Taxa medicamentorum« za normalne vrste in specialitete na podlagi veljavnih predpisov in pravilnikov ter predlagati svoje elaborate komisiji za revizijo in dopolnjevanje cenika zdravil, ki morebitne spremembe cen predloži Visokemu komisarju vsaka dva meseca, pa tudi prej.

Kršitelji določb o cenah po tej naredbi se kaznujejo upravno po postopku iz naredbe z dne 26. januarja t. l. št. 8 z zaporom do dveh mesecev in v denarju do 5000 lir.

Gospodarske vesti

= **Iz trgovinskega registra.** Pri tvrdki **Jelačin & Komp.,** tovarni zamaškov v Ljubljani, je zaradi smrti izbrisan prokurist Ivan Jelačin star., vpiše pa se samostojna prokura Melite Jelačin, roj Götz v Ljubljani. — Pri tvrdki **Slavo Kolar** v Ljubljani je zaradi smrti izbrisan javni družbenik Slavo Kolar in je odslej samolastnik tvrdke Milan Kolar, trgovec v Ljubljani. — Pri tvrdki **Medič-Zanki,** tovarni olja, lakov in barv, družbi z o. z. v Ljubljani je izbrisana prokura, podeljena Jošku Zemljiču. — Pri tvrdki **Mihael Pakič,** trgovini s sitarsko in leseno robo v Ljubljani, so izbrisani javni družbeniki Viktor Rohrmann in Oskar Pollak ter prokuristinja Roza Rohrmann, vpisani pa so javni družbeniki: Roza Rohrmann, trgovka, Mimi Rohrmann, zasebnica, Milena Rohrmann, zasebnica, Danica Rohrmann, zasebnica, inž. Vladimir Rohrmann, trgovec, Vera Müller roj. Rohrmann, soproga glasbenega ravnatelja, in Mira Pollak, roj. Rohrmann, soproga trgovca, vsi v Ljubljani. Družbo zastopa in podpisuje družbenica Roza Rohrmann samostojno. Obratni predmet je odslej trgovina z lesenimi in pletarskimi izdelki na debelo ter trgovina z mešanim blagom na drobno. — Pri tvrdki **F. P. Vidic & Comp.** je izbrisan javni družbenik dr. Anton Dečman in je odslej samolastnik firme Anton Dečman star., samostojna prokura pa je podeljena dr. Antonu Dečmanu. — Pri tvrdki **A. Vodnik,** kamnoseštvo, je zaradi smrti izbrisan lastnik Alojzij Vodnik, izbrisani so začasna uprava in pooblaščenca dr. Franc Leskovic in Alojzij Jankovič, vpisan pa je novi lastnik firme Alojzij Jankovič, kamnoseški mojster v Ljubljani, in se besedilo firme odslej glasi: Alojzij Vodnik, nasl. Alojzij Jankovič.

= **Tovarna zaves »Stora« d. d.** v Ljubljani bo imela 15. t. m. redni občni zbor, ki bo sklepal o spremembi družbenih pravil (glede sedeža družbe, glede tvrdkinega besedila, glede delniške glavnice, glede spremembe delnic na ime itd.). Sklepal bo o zvišanju delniške glavnice od sedanjih 380 na 3,800.000 lir.

= **Iz italijanskega gospodarstva.** Milanska družba Società Nazionale di Trasporti Fratelli Gondrand bo na podlagi valorizacije svoje imovine povišala glavnico od 8 na 24 milijonov lir, in sicer tako, da bodo delničarji dobili na eno staro delnico 2 novi zastonj. Istočasno bo glavnica nadalje povišana na en milijon lir z vplačilom nominalne vrednosti.

Nauki japonskih pomorskih zmag

Bitke v Javanskem morju, zavrnjeni poizkusi ameriškega izkrcanja na Novi Gvineji in na avstralskih otokih, predvsem pa japonska zasedba Andamanov, so zaenkrat zaključili pomorsko vojno v vzhodni Aziji. Česa nas je poučilo to zanimivo uvodno obdobje? Poročevalec Werner Crone izvaja o tem:

Japonski kapitan Hiraide je rekel, da se japonski mornarici zaenkrat ni treba bati sovražnika na morju, ker je zelo velik del nasprotnih podmornic v južni Aziji uničen. Štirje činitelji so v največji meri pripomogli k japonskim uspehom. Predvsem je treba upoštevati izvrstno izobrazbo ladijskih posadk, še zlasti častnikov, in drzno napadalnost vse japonske mornarice. Bitke pri Havajskih otokih in ob Malajskem polotoku bitke v Javanskem morju in zlasti v Balijskem prelivu so izpričale napadalnost japonskih rušilcev. Drugi činitelj je zanesljivost japonskih mornariških topov. K temu je pripomoglo 20 letno specialno vežbanje, nadalje izvrstni merilci. V tretji vrsti je bila odločilna eksplozijska sila japonskih granat in torpedov. Ponosni »Prince of Wales« se je potopil v pičlih 20 minutah. V bitkah okrog Jave so bili sovražni rušilci in križarke uničeni že po prvih salvah. Angleški oficirji priznavajo, da je poleg japonskega zanesljivega streljanja uničujoče dejstvo japonskih granat in torpedov vselej naglo potopilo posamezne ladje.

Vse to obuja spomin na rusko-japonske pomorske bitke 1904/05. Rusi so morali dne 10. avgusta 1904 prvikrat z grozo spoznati japonsko topništvo v bitki pri polotoku Šantungu. Japonske granate so bile za tisti čas močno eksplozivne, naglo streljanje je vplivalo demoralizujoče, čeprav zadetki še niso bili tako zanesljivi kakor so danes. Toda preden so Rusi mogli prav razviti svoj ogenj, so bile njihove ladje že večji del hudo poškodovane ali vsaj onesposobljene za borbo. Kapitan Semjonov je v svojih knjigah podrobneje opisal strahoviti učinek japonskega ognja, še zlasti eksplozivno silo granat in drobcev.

V rusko-japonski vojni so uporabljali tako imenovani Šimozijev smodnik, ki je bil dvojno tako učinkovit kakor strelivo ostalih mornaric. Izumil ga je prof. Šimoze, ravnatelj takratnega mornarskega smodniškega arzenala. Mož je pri poizkusih moral žrtvovati svojo desnico. Japonci so že zgodaj prekosili svoje takratne angleške učitelje v raziskavanju razstreljiva in so izumili marsikaj novega za pomorske granate in torpede. Za uspehe sedanje japonske mornarice je pa še prav posebno važen četrti činitelj: izgradba vojnih ladij. Ne bomo govorili o specialnem orožju, o podmornicah in nosilkah letal. Za japonsko pomorsko izgradnjo in za posamezne edinice je posebno značilna uporaba najmodernejših pridobitev ladijske gradnje, njihova oborožitev, povečanje brzine in notranja razdelitev. Japonske vojne ladje slovijo po velikem številu težkih topov in po velikem akcijskem radiju.

Japonska mornarica je vestno vpoštevala vse izkušnje pomorskih bitk novejše dobe. V kitajski vojni 1895/96 je bil položen temelj japonske mornarice. Le na tej podlagi je bilo mogoče doseči zgodovinsko pomorsko zmago pri Cušimi. Kitajske vojne so prikazale važnost natančno usmerjenega ognja, premoč kalibrov in uspešno manevriranje ladijskih skupin. V rusko-japonski vojni se je spretno razvila japonska pomorska strategija. Manevri admirala Toga so bili tako prepričevalni in uspešni, da jih je skušal celo angleški admiral Jellicoe posnemati v bitki pri Skagerraku. Bitka pri Cušimi je dala pobudo za poznejšo zgradnjo pomorskih orjakov, dreadnoughtov. Te orjake so začeli Japonci graditi istočasno kakor druge pomorske velike sile. Vendar pa je bila njihova velika borbena ladja »Satsuma« zaradi nepopolnega gradilišča izgotovljena nekoliko pozneje kakor angleški orjak »Dreadnought«, ki je svoje ime uvrstil v zgodovino ladijske gradnje. Pouk iz pomorske bitke pri Skagerraku je Japoncem mnogo koristil. Njihovi bojni ladji »Mutsu« in »Nagato« sta še prej kakor angleški bojni ladji »Rodney« in »Nelson« dobili topove kalibra 40.5 cm. Razen tega sta dobili dvojne stolpiče, s čemer je bilo doseženo močnejše zavarovanje težkega topništva, drugače kakor pri angleških ladjah. Tudi križarke so bile na novo oborožene.

Bitke pri Havajskih otokih in ob Malajskem polotoku so započele novo poglavje v gradnji vojnih ladij. Te bitke nikakor niso zapisale smrtne obsodbe velikim bojnim ladjam, pač pa so prikazale potrebo povečanja tonaže in ojačenja protiletalske obrambe, še zlasti proti navpičnim napadom iz zraka.

Vojna v vzhodni Aziji je poučila vojaške strokovnjake, kako važno je sodelovanje mornarice in letalstva, še prav posebno kolikšnega pomena so nosilke letal. Vojne ladje bodo po japonski sodbi tudi še v bodočnosti ostale hrbtenica in jedro vojnih mornaric. Toda že zdaj se kaže v uspehu vzhodnoazijske vojne tudi veliki pomen nosilk letal in podmornic kot glavnega napadalnega orožja v prostranem območju Tihega oceana. V posebno veliki meri so se izkazale izvežbanost, borbenost in požrtvovalnost častnikov in moštva, — najvažnejša postavka japonske zmage v vodovju Tihega oceana.

O evropski gospodarski skupnosti

Na berlinski visoki gospodarski šoli je bil pretekli teden posvečen razpravam o aktualnih evropskih gospodarskih problemih pod naslovom: »Evropska gospodarska skupnost«. Referate je podalo več odličnih osebnosti, med njimi minister dr. Funk in znani gospodarski strokovnjak v nemškem zunanjem ministrstvu dr. Clodius. Teden se je zaključil s predavanjem dr. Hunkeja, predsednika narodnega sveta za gospodarsko propagando, generalnega direktorja zunanjega odseka propagandnega ministrstva in gospodarskega svetovalca narodnosocialistične stranke. Glavne misli njegovega referata so bile naslednje:

Ali je Evropa samo zemljepisni pojem ali tudi že politična stvarnost? Na to vprašanje je treba po mnenju predavatelja najprej odgovoriti, ako se hočejo začrtati gospodarske naloge Evrope. Gospodarski dvig zapadnih hemisfer je imel katastrofalne posledice za gospodarstvo starega kontinenta in sicer predvsem naslednje: 1. splošni pojmi o velikih prostorih ali velikih gospodarskih prostorih so postali znanstveno nedostopni; 2. politično je bil naš kontinent s tem vržen s prestola; 3. evropska gospodarska skupnost je bila zaradi anglosaških metod in sistemov uničena. Tako se je istočasno z izgubo politične suverenosti pojavila tudi izguba gospodarske suverenosti, kar je seveda šlo v angleške račune. Politična nemoč starega kontinenta je bila namreč pogoj gospodarske nadvlade Anglije. V tem sistemu je bilo vse pod nadzorstvom anglosaških tržišč, medtem ko narod in prostor nista pomenila ničesar. V skladu s tem je bila tudi gospodarska drobitev Evrope, njena atomizacija, ki je imela za posledico gospodarski zastoj skupnosti. Tako je Evropa po volji Anglosasov postala samo zemljepisni pojem.

Takšna Evropa pa seveda ne more obstojati. Odtod izvira potreba, da se njen obstoj nasloni na njeno politično veljavo. Iz tega spoznanja pa izhajata dve naravni posledici: 1. odpoved vsem presplošnim pojmom o velikih prostorih ali velikih gospodarskih prostorih; 2. ustvaritev novih edinic na osnovi samega življenjskega sodelovanja v človeštvu. Ako pa naj evropski narodi zadobe pravi pojem o skupnem evropskem obstoju, se morajo vse narodnostne borbe omejiti na zgolj duhovno področje. Čim bi skušale prekoračiti to ožje področje, bi jih bilo treba s silo zadušiti. Iz tega pa sledi, da je prav duhovna in politična vzajemnost oni temelj, na katerega naj bi bil postavljen novi evropski red, medtem ko naj bi evropsko gospodarsko sodelovanje imelo za svoj edini cilj evropsko gospodarsko skupnost. Seveda je v ta namen potrebno, da se evropsko gospodarstvo postavi na povsem nove temelje, v smislu novih političnih kategorizacij. Zgolj zemljepisni pojem Evrope se bo moral nujno umakniti politični zamisli naše celine, kakor bo moral poedinca zamenjati narod, svetovno tržišče življenjski prostor, kapitalizem pa organizacija dela.

Kot tako zvani življenjski prostor je treba po nemški zamisli razumeti: 1. zadostni prostor, na katerem je mogoče živeti in napredovati; 2. prenos težišča nemškega gospodarstva v lastni življenjski prostor; 3. priznanje celinske gospodarske skupnosti v smislu dopolnjevanja z drugimi življenjskimi prostori na osnovi recipročitete; 4. dopolnilno izkoriščanje kolonijalnega sveta.

Nove mestne tržnice

Ko se je po prvi svetovni vojni vrnil iz Prage arhitekt Jože Plečnik v svojo rodno Ljubljano, je z njim prišla tudi misel novega magistratnega poslopja na Vodnikovem trgu in tržnic ob Ljubljanici. Po več spremembah je naposled izoblikoval velik projekt regulacije in zazidave vsega desnega brega Ljubljanice od tromostja do Zmajskega mosta s Pogačarjevim in Vodnikovim trgom. Po največjem projektu bi žrtvovali stolno župnišče, kjer je v pritličju Ljudska knjigarna, prav tako tudi nekdaj Mahrovo hišo, ki je sedaj mestna last, in tudi lepo poslopje semeniščа. Od stolnice pa do Kopitarjeve ulice, ob vsej tej ulici ter spet nazaj čez prostor semeniščа in velik del Pogačarjevega trga je projektant zamislil v zvezi s stolnico veličastni novi rotovž. V pritličju trakta proti Ljubljanici bi bilo polno malih trgovinic, druga poslopja bi pa nosili stebri. Med poslopji bi ostal velik trg za živilski trg, ki bi s svojim življenjem in blagom prav slikovito poživljal bogato arhitekturo poslopij. Ob slabem vremenu bi se prodajalci in prodajalke z dvoriščnega trga preselili pod omenjena stebrišča poslopij. Najpiemenitejši okras trga bi bil pa portal semeniščа s slovitima Atlantoma, a poleg njega bi stala samo še semeniška knjižnica s čudovito ohranjenimi freskami slavnega Julija Quaglia. Po tem grandioznem načrtu bo Ljubljana dobila za več generacij dosti prostorne, do skrajnosti sodobne in smotrno urejene tržnice, združene z rotovžem in po zgledu več stoletij starih tržnih palač po velikih mestih bodo tudi ljubljanske tržnice z rotovžem že zaradi same arhitektonske lepote od stoletja do stoletja bolj slovele.

Uresničevanje velikega načrta

Prva stopnja uresničenja tega velikega projekta so sedaj odprte tržnice ob Ljubljanici. Glavna štiri poslopja so gotova in časom primerno izročena svojemu namenu v prid vsemu prebivalstvu. V dveh mesecih bodo pa izročili tudi že podaljšek do tromostja ribičem in trgovcem z ribami, semenjem in cvetlicami. Mestna uprava je bila prepričana, da bo že lani pričela zidati trakt novega magistrata za Mahrovo hišo vzporedno s tržnicami do semeniščа, toda tako kakor to, za mestne urade prepotrebno poslopje so nam tudi tržni most odmaknili nemirni časi.

Z zidarskimi deli pri tržnicah je začel mestni stavbenik Matko Curk 1. avgusta 1940, za njim pa po vrsti drugi obrtniki in dobavitelji, ki so spet dokazali, da so mojstri tudi najtežjim nalogam. Takoj so se pa pojavile težave izrednih časov z vojaškimi vpoklici delavcev, konj in avtomobilov, s silnim naraščanjem cen in pomanjkanjem raznovrstnega gradiva, ko zlasti železa, instalacij in cementa skoraj ni bilo več mogoče dobiti. Tudi dolgotrajna zima je zavlekla dela, vendar pa lahko govorimo o posebni previdnosti mestnega tehničnega oddelka in podjetnikov, ki so si o pravem času nabavili potrebno gradivo. Tržnice so bile odprte z razmeroma zelo majhno zamudo.

Ureditev tržnic

Nove mesarske tržnice se razprostirajo v dolžini 226 m ob Ljubljanici ter stoje na opornih zidovih regulirane reke. To dolžino je projektant najprej na sredi razdelil s tržnim mostom, kjer imamo sedaj 21 m širok presledek med srednjima dvema tržnicama. Na vsaki strani tega presledka za most pa stojita po dve tržnici, združeni z 12 m širokim pokritim stebriščem. Nad vodo so tržnice 10 m visoke ter razdeljene na dve etaži. V spodnji etaži imajo mesarji shrambe, zgoraj pa imajo vse štiri tržnice samo po eno, vso tržnico zavzemajočo prodajno dvorano, ki jo posebno krase živahni križni oboki iz opeke in imajo tudi to prednost, da so nad polovico cenejši kot mrtvi betonski stropi. Prodajne dvorane so znotraj visoke po 4 m ter po 5 m globoke. V vseh štirih dvoranah je razvrščenih 30 po 6 m dolgih miz. Nekateri mesarji so se zadovoljili tudi s polovico prodajalne mize in prostora. Pred 70 cm širokimi prodajalnimi mizami je za kupce 1.70 m širok hodnik. Za vsako posamezno mizo je popolnoma opremljena in ločena mesnica z opremo iz umetnega kamna belo emajliranega železa in lekla, ki ne rjavi, edino mesarski čoki morajo biti leseni. V vsaki posamezni mesnici je tudi vodovod in električna napeljava za luč in moč, prav tako pa tudi v spodnji shrambi in najpotrebnejših pritiklinah. Vsaka mesnica ima tudi priključek za svoj telefon. Drugi hodnik pa vodi zunaj ob tržnicah pod pristreškom, ki počiva na 5.50 m visokih stebrih. Ker je streha kolonade široka 3.40 m, gospodinjam pri kupovanju mesa tudi pred tržnicami ne bo treba dežnikov. V obeh stebriščih je prostora za po štiri klobasarice ali druge prodajalce mesnih izdelkov.

Vse tržnice imajo polkrožna okna, samo nekoliko ožja nego so dolge prodajalne mize, da bodo tržnice vedno polne luči in svetlobe, vendar pa do skrajnosti obvarovane pred prepihom, čeprav ima vsaka prodajalna miza pred seboj svoja vrata sredi velike okenske stene.

Posebnost zase pa je položna streha tržnic, pokrita z velikimi betonskimi strešniki dveh vrst izredno dekorativnih oblik, da strehe ob vsaki razsvetljavi tvorijo drugače učinkujoč ter zelo živahen ornament.

Razvrstitev mesarjev

Mesarski mojstri so zasedli tržnice po naslednjem redu, kjer so številke posameznih mesnic razvrščene v smeri od kresije proti Zmajskemu mostu, torej naravno po toku Ljubljanice. V I. tržnici od kresije ima prostor št. 1 mesarski mojster Jakob Jesih starejši, prostor št. 2 Franc Ocvirk, prostor št. 3 si delita Anton Smoljan in Pavel Rotar, št. 4 Alojz Kocjan in Anton Bizilj, št. 5 Ivo Žan in Pavel Dolinšek, št. 6 Josip Koprivec in Anton Gornik, št. 7 Alojz Kastelic in Franja Ahlin, št. 8 Fran Babšek in Anica Gruden ter št. 9 Anton Gregorc in Karel Černe. *V II. tržnici* seka na št. 10 Franc Rezar, na št. 11 Jakob Petrič, na št. 12 prodajata Franc Černivec in Miha Anžič, na št. 13 Anton Novak in Franc Lavtižar, na št. 14 Marija Kumar in Češek Alojz, na št. 15 Franc Remec in Franc Volkar ter na št. 16 Jakob Jesih ml. *V III. tržnici* že na Vodnikovem trgu ima v najemu št. 17 Jože Ham, št. 18 Franc Selan, št. 19 Franc Zajc, št. 20 si delita Jože Nered in Ivan Janež, št. 21 Franc Štupnik in Josip Paternoster, št. 22 Franc Dolničar in Jože Kocjan, a na št. 23 je Anton Škrjanc. *V IV. tržnici* že ob Zmajskem mostu si delita prostor št. 24 Anton Zupančič in Franc Krašovec, št. 25 Franc Jagodic in Alojz Stanič, št. 26 Jože Javornik in Alojz Jesih, št. 27 Martin Rozman in Herman Hartman, št. 28 Avgust Rode in Karel Povše, št. 29 Franc Rode in Franc Novljan, a na št. 30 je sam mojster Ivan Javornik. V novih tržnicah bodo gospodinje lahko vsaj v boljših časih izbirale meso kar pri 50 mesarskih mojstrih!

Tržnica za ribiče

Tudi podaljšek mesnic do tromostja stoji na severnem zidu regulirane Ljubljanice, vendar pa se monumentalna gmota tržnic za meso v novi stavbi zniža in razčleni, tako pa proti tromostju popolnoma zrahlja v stebrišče ter v tem lahkem ritmu prehaja v balustrado tromostja. Prehod med stebriščem in tromostjem, obenem pa zaključek stebrišča tvori mični cvetlični paviljon, a namen vsega podaljška smo povedali že zgoraj.

Že zgoraj smo omenili tudi stavbišče za tržnice, sedaj pa moramo samo še dodati, da je projektant prostor za vse tržnice prav za prav našel na tem popolnoma zanuščenem prostoru, ki prej nikdo ni mislil, da bi ga bilo po sedanjih načelih urbanizma sploh mogoče izkoristiti. Tako je projektant ta prostor tako rekoč podaril Ljubljani. Tržnice z obema terasama in pokritim hodnikom zavzemajo 1875 kv. m stavbišča. Tej površini moramo prišteti še 188 kv. m sveta, ki je pripravljen za dohod na nameravani tržni most. Tako je bilo pridobljenega 2064 kv. m stavbišča. Vse to prej skrajno zanemarjeno sprehajališče podgan, zavetje postopačev in njih stranišče ter gnojišče je sedaj zazidano s prelepimi, in splošno koristnimi tržnicami ki bi se z njimi ponašalo tudi mnogo večje mesto. Še nedodelane ribnice s stebriščem med mesnicami in tromostjem pa spet zavzemajo 320 kv. m doslej popolnoma neizkoriščenega sveta. V vsem mestu, posebno pa v središču, ne bi mogli najti primernejšega prostora za tržnice zato pa tudi lahko trdimo, da so velike tržnice odprte predvsem po zaslugi projektanta, ki je tudi s tem delom spet pokazal, kako po pravici nosi veliko čast častnega meščana mesta Ljubljane.

Delo je končano brez pesmic za živilnje obrtnikov in delavcev. Vsem, ki bodo danes ali še po poznih desetletnih urah prišli kupovali v tržnicah pa želimo samo zadovoljnost in veliko srečo!

Obnovite naročnino!

Orgelski koncert prof. Pavla Rančigaja v radiu

Danes na Veliki petek, bo prof. Pavel Rančigaj ob 14.25 v cerkvi Sv. Petra izvajal orgelski koncert, ki ga bodo poleg domače ljubljanske radijske postaje oddajale tudi ostale italijanske postaje. Spored je sestavljen tako, da je v skladu s praznovanjem Velikega petka; sestoji iz štirih točk povsem nabožnega značaja.

Tartinijev »Largo con espressione« je čudovita skladba, vseskozi liričnega nastrojenja. Plahi g-mol se nekam skrivaj menja z istotako otožno pobarvanim b-durom. Nad vsem pa plava iskreno občutena melodija, ki se dviga, pada, zopet stopnjuje in se komaj tu in tam ritmično prosteje razgiblje, dokler z izrazitim poudarkom b-durove spodnje dominante ne pristane v g-mol trizvoku. Splošni značaj skladbe bi označili z izrazom meditacija — premišljevanje svete skrivnosti našega milostipolnega odrešenja.

Sledi Bachova »Fantazija v g-duru v treh delih: Très vitement, Grave in Lentement. Prvi in tretji del si nalikujeta po svoji akordični in melodični figuraciji, ki je v obeh delih prav dokončno izvršena. Docela drugačnega značaja je drugi stavek — Grave, ki je v primeri z obema drugima najširše razpotegnjen. Zanimiva je ugotovitev, da tvori zunanjo obliko tega stavka samo eno stopnjevanje navzgor, ki se po doseženem vrhuncu skuša preliti v Es-dur, kar pa takoj preide v nadaljnje moduliranje. Značaj tega stavka obkrožajo polnozvočne, docela logično se razvijajoče harmonije, ki stoje v jasno razvidnem kontrastu s pedalom, ki tvori proti obema manualoma izrazit in učinkovit kontrapunkt. Zvočni vtis tega stavka je vsestransko silovit.

Ravnikova »Melodija« je kratka značilna skladba, prvotno napisana za klavir, ki jo je skladatelj kasneje priredil za orgle. Odlikuje jo bogata harmonija in značilna melodika. Impresionistično občutje pride do polnega izraza zlasti v barviti registraciji, ki daje skladbi poseben čar. Komponirana je bila leta 1920.

Svoj sopred bo prof. Rančigaj zaključil z Mihelčičevim »Preludijem«. Preludij se začne s kratkim, a veličastnim štiritaktnim uvodom, ki se v zadnjem delu razprede do viška, se po nekoliko taktih umiri in se prav tako mirno konča. Srednji del pa prinaša kontrapunktično prepletanje glasov, ki hočejo z vedno močnejšim vstopom drug drugega nadkriliti in končno uvesti pripravo v uvodno misel. Skladba je v tem pogledu prav zanimiva in napravi na poslušalca ugoden vtis.

KLJUB VSEMU JE OKREVAL

Friderik Veliki je zbolel kmalu potem, ko je nastopil vlado. Stanje je bilo nekaj časa prav nevarno. Marki d'Argens je zvedel o kraljevi bolezni. Pisal mu je pismo in ga je sočutno vprašal, ali se mu je stanje že izboljšalo. Kralj Friderik je odgovoril:

»Okreval sem, čeprav sta se dva sobna zdravnika trudila okrog mene.«

OSA JO JE PIČILA

— Verica, kako da prihajaš tako pozno domov?

— Osa me je pičila, mamica!... se nakremži mala Vera.

— Kam te je pičila?

— Tega ne morem povedati, mamica.

— Pa vsaj sedi!

— Tudi tega ne morem, mamica!...

SPORT

Po 16 mesečnem odmoru

se bodo svetovni prvaki v nogometu v nedeljo spet vrnili v evropsko areno — v tekmi proti Hrvaški

V nedeljo in ponedeljek bosta dve italijanski nogometni reprezentanci — najboljša po odmoru, ki je trajal natančno od 1. decembra 1940 ali celih 16 mesecev — spet nastopili v mednarodnih tekmah. V Genovi bo reprezentanca A igrala s Hrvatsko na velikonočno nedeljo, v Torinu pa bo mladinska izbrana enajstorica v dvoboju z Madžari otvorila novo serijo tekmovanj, ki naj pokažejo, koliko in kako se bodo dale starejše moči v nogometni eliti izmenjati z mlajšimi.

Italijanska nogometna reprezentanca, ki je dosegla med drugim tudi zadnji naslov svetovnih prvakov na svetu, ima za seboj sijajno preteklost, in sicer nič manj kakor 30 zaporednih srečanj brez poraza, in sicer v času od 24. novembra 1935 do 20. julija 1939. V tej dobi je enkrat zmagala na olimpijskem turnirju in enkrat v tekmah za svetovno prvenstvo ter v teku leta 1939 zabeležila še štiri pomembne zmage, in to v Beogradu, Budimpešti, Bukarešti in Helsinkih. Zadnja doba njenih nastopov pa ni bila več tako srečna, še isto leto, ko je spravila one štiri zmage in se je na jesen spet pojavila v mednarodni areni, je doživela hud poraz v Curihu in Berlinu, toda naslednje leto se je splošna forma reprezentance spet nekoliko dvignila, saj je moštvo razen dveh remisov proti Švici in Madžarski utegnilo izvojevati tudi dve — vsekakor tesni — zmagi proti Rumuniji in Nemčiji. Toda takrat ta najboljša italijanska garnitura že ni kazala več one tehnično dovršene igre in prave umetniške vigranosti, ki so bile značilne zanjo v prej omenjeni in nepozabni dobi v petletju od 1935 do 1940.

Nedeljska tekma v Genovi s poletno enajstorico Hrvatov bo tvorila zanimiv uvod v še večjo preskušnjo, ki jo bodo morali najboljši italijanski nogometaši vzeti nase 14 dni pozneje s prenovljeno in izredno nevarno špansko reprezentanco. Ta nedeljska tekma ima razen sportnega pomena tudi svoj politični značaj, saj bo to prvi stik dveh prijateljskih narodov na nogometnem terenu.

O vrednosti hrvatskega nogometa povedo največ zalnji uspehi, ki jih je dosegel najmočnejši predstavnik te sportne panoge iz Zagreba — Gradjanski — ki bo dal tudi večino igralcev za hrvatsko reprezentanco, na nedavni turneji v Švici, prav tako pa šteje Hrvatom v dobro tudi zadnji izid z mednarodnega terena, ki so ga letos 18. januarja izvili v borbi z dobro pripravljeno in izredno močno nemško reprezentanco v Zagrebu. Hrvatska je v tej tekmi postavila Nemčiji nasproti enakovrednega nasprotnika in čeprav poražena z 0:2, se je vendar po zaslugi svoje srednje vrste in ofenzivnosti obeh krilnih igralcev dobro uveljavljala ves čas igre. Z ozirom na vse to se mora računati, da varovanci gospoda Pozza niti v tej prvi tekmi v Genovi ne bodo imeli najlažje naloge, temveč zadeli na žilavega nasprotnika, ki bi jim lahko, če ne bo šlo vse kakor po niti, prekrižal marsikateri račun v naprej.

Glede mladinskega dvoboja med Madžarsko in Italijo, ki bo dan pozneje v Torinu, je treba vedeti toliko, da je kader juniorjev med madžarskimi nogometaši zelo številen in v dobri šoli, tako da je njihov razred prav gotovo enakovreden italijanskim. Ker igrajo mladi Italijani na domačih tleh, bodo v to tekmo gotovo vložili ves svoj elan, da bodo verjetno izravnali morebitne tehnične nedostatke in pokazali že v tej tekmi, da bodo prej ali slej vredni nasledniki svojih velikih mojstrov.

Po zadnjih poročilih bosta obe tekmi — v Genovi in v Torinu — sodila nemška sodnika, in sicer prvo Fink, drugo pa Ruhle. Glede sodnika, ki bo vodil še težavnejšo tekmo med Španijo in Italijo, se obe nogometni zvezi dozdaj še nista sporazumeli.

Iz istega vira posnemamo, da je dokončno sklenjena še druga mednarodna tekma za italijansko reprezentanco B, in sicer na dan 24. maja v Berlinu.

15.000 nogometnih sodnikov

Kakor objavljamo na drugem mestu, sta bila pravkar za skorajšnji mednarodni tekmi na italijanskih tleh odrejena dva nemška nogometna sodnika, ki po svojih imenih vsaj dozdaj nista bila znana izven svojega ožjega okoliša. Nemška nogometna zveza razpolaga — sorazmerno z ogromnim številom aktivnih nogometašev — tudi s celo armado nogometnih sodnikov in kakor nalašč nam je prišel v roke kratek prispevek, ki daje nekaj vpogleda v to posebno organizacijo pod okriljem zveze za telesno vzgojo v Nemčiji.

Prav gotovo imajo prav oni, ki trdijo, da naloga sportnega sodnika, posebno še nogometnega, nikakor ni lahka. Zamislimo se v vlogo moža s piščalko, ki mora celih 90 minut tekati sem in tja po travniku ter držati na uzdi 22 neugnanih brcačev. Pomislimoo pri tem na silno brzino, s katero se igra razvija, mislimo na spretnost in voljo, ki jo mora imeti voditelj vsake take igre in predstavljajmo si samo v duhu, s kakšno naglico in bliskovitostjo se mora sodnik v nogometni igri odločiti za še tako važne sklepe in ne pozabimo slednjič tudi okolnosti, da vsako tako igro spremljajo tisoči in tisoči gledalcev, ki so običajno najstrožji baš s sodnikom in prav za prav od prvega udarca do zadnjega vihtijo svojo palico nad njim. Brez dvoma spada funkcija nogometnega sodnika med najtežje svoje vrste v vseh sportnih panogah.

Če upoštevamo vse to, je skoraj neverjetno, da ima nemška zveza za telesno vzgojo med ostalimi sodniki v svojih vrstah nič manj kakor 15.000 nogometnih sodnikov. Vsak od njih je moral, preden so ga spustili na praktično delo, dovršiti poseben tečaj, ki je trajal 4 do 6 tednov in kjer se je teoretično naučil vseh najvažnejših pravil za sojenje nogometa. Statistike, ki jih je zveza izdala o tej sodniški armadi, kažejo še nekaj zanimivega, in sicer to, da izvira pretežna večina nogometnih sodnikov iz vrst bivših igralcev. Ti najbolje poznajo vse različne dobre in slabe lastnosti igralcev ter jih tudi najlaže opažajo, tako da imajo že zaradi tega mnogo prednosti pred ostalimi kandidati, ki praktično te igre ne poznajo.

V Nemčiji velja načelo, da noben sodnik ne sme na igrišče, če o njem niso v naprej prepričani, da bo igro privedel brez nedostatkov do konca. Razen tega ga njegovi učitelji stalno nadzirajo v prvi dobi njegovega udejstvovanja in če se pokaže, da ni dovolj sposoben, se mora naknadno vrniti v šolo. V ostalem pa se je že pokazalo, da so sodniki, ki so bili kdaj aktivni igralci, najhitreje dobili potrebno prakso in se v najkrajšem času razvili v izborne soodnike.

Nogometni sodniki v Nemčiji so po svojih sposobnostih na zelenem polju razdeljeni v več kategorij. Širša javnost pozna seveda v glavnem samo one najbolj znane sodnike, ki so obenem tudi najboljši in jih srečuje predvsem na važnih prvenstvenih in mednarodnih prireditvah. Toda tudi vsi ti so morali svojo kariero začeti v najnižjem razredu in šele polagoma so si pridobile pravico do prestopa v višje kategorije, od koder jih vodi potem pot samo na najbolj odločilne tekme in v veliki sportni svet — med vse narode.

*

Jeseniški sportniki povsod. Jeseniška tableteniška igralca Knific in Strumbl, ki sta se najprej postavila s svojimi uspehi na Dunaju, sta na povratku proti domu nastopila še v dveh krajih na Dolnjem Avstrijskem. Povsod — v Traiskirchnu in Badenu — sta zadela na mnogo prešibke nasprotnike in obakrat zmagala, kolikor se je sploh dalo, s 5:0. — Na Jesenicah so imeli gozdni tek na približno 1 in pol km dolgi progi ob Savi s startom in ciljem na sportnem prostoru KIG. Udeležba je bila razmeroma majhna in zato glavno darilo sploh ni bilo oddano. V posebnem razredu lahkoatletov je zmagal Zupan v času 13:55, v splošnem razredu pa je bil prvi znani smučar Knific s časom 13:45.5. Ker so vsi tekmovalci nastopili skoraj brez treninga, so doseženi uspehi vendarle dobri.

Tri ure je trajal finale, v katerem si je dosedanji švedski teniški prvak Schröder ponovno priboril naslov državnega prvaka v kritih prostorih, in sicer z zmago nad Johanssonom, ki ga je porazil šele v petih setih s 6:4, 6:1, 9:11, 4:6, 6:4. V ženskem singlu je zmagala Mary Lagerborg brez posebnih težav nad svojo rivalinjo.

Zrak je hrana

Kaj je zrak? Laik si misli: nič, kajti zraka ne vidim, ne slišim, ne čutim, ne vonjam in ga ne okušam. Laik pač ne ve, da je zrak prepoln vseh vrednosti, da hrani velikanske množine energij, ki so vir vsega življenja na zemlji.

Če spregledamo male količine ogljikovega dvokisa, vodika in drugih snovi, sestoji zrak iz 4 delov kisika in 1 dela dušika. Kakšen pomen ima kisik za dihanje, je splošno znano. A dušik? Dušik nam je isto tako neobhodno potreben, kajti brez njega bi bilo rastlinsko življenje nemogoče, brez rastlin bi pa spet mi ne mogli živeti. Seveda je le maloštevilnim rastlinam mogoče izkoriščati dušik neposredno iz zraka, to so rastline iz rodbine metuljnic. V splošnem se mora zračni dušik zvezati najprvo z vodikom v amoniak ali s kisikom v soliter, da si ga morejo rastline v tej ali v oni obliki privoščiti. Rastlina si dovede dušik v eni teh dveh oblik, a sicer v raztopini, ter ga predela v svojem organizmu v višje dušikove spojine, v beljakovine ali beljakovine vsebu oče snovi, ki so nujno potrebne za gradnjo in življenje rastlinskih stanic. Kot primer navedimo da sestoji živ, protoplazma, ki predstavlja glavno vsebino rastlinske stanice in je med drugim nositeljica življenjsko važnega rastlinskega zelenila, pretežno iz beljakovinskih spojin, ki temelji njih sestava spet v prvi vrsti na dušiku.

Na podlagi teh spoznanj si človek prizadeva, da bi svojim kulturnim rastlinam med drugimi redilnimi snovmi privoščil tudi neobhodno potrebni dušik v zadostnih količinah, kajti le na ta način lahko zagotovi sebi in svojim živalim zadostne množine hrane. Rastline odgovarjajo na to preskrbo z dušikom v obliki anorganskih dušikovih soli vidno s krepko in veselo rastjo. Že pred časom so n. pr. ugotovili, da daje pognojitev 1 ha zemlje z 1 stotom žveplenokislega amoniaka v normalnih okoliščinah povprečno za 3,74 stota več žitnega zrnja s slamo, za 20.6 stota več krompirja z zeliščem ali za 25,75 stota več sladkorne pese z listi, itd.

Umljivo je, da si je znanost, ko je ugotovila te zveze, zastavila vprašanje, na kakšen način bi bilo mogoče izkoristiti ogromne količine dušika v zraku za pospeševanje rastlinske rasti, to se pravi za povečanje letin in človeških živilskih zalog. Prof. Haberju je v laboratoriju kot prvemu uspelo rešiti to vprašanje, a prof. Bosch je potem uspehe teh laboratorijskih poskusov prevedel na veliko v tovarniško pridelavo dušika iz zraka. Delo obeh učenjakov je položilo temelje danes že nad vse pomembni »dušikovi industriji«. Postopek te industrije je na kratko naslednji: S sežiganjem koksa se odvzame prisesanemu zraku kisik, tako preostane dušik, ki ga je treba še očistiti drugih zračnih primesi. Ko se je to zgodilo, se dušik pod visokim pritiskom in veliko vročino s pomočjo katalizatorja združi z vodikom v amoniakov plin, ta se pa spremeni v amoniakove soli ali pa z zgorevanjem in dovajanjem kisika v solitrne soli. Tako amoniakove, kakor solitrne soli se uporabljajo kot umetna gnojila a ta so postala baš po zaslugi te sintetske izdelave iz neizčrpnih zračnih zalog in po zaslugi ogromnih količin, v katerih jih pridelujejo, tako poceni, da je uvažanje dragega gvana iz Južne Amerike ter drugih naravnih dušikovih gnojil postalo nepotrebno. Lahko rečemo, da se približuje čas, ko se bo človek v nekem prenesenem pomenu hranil naravnost od zraka.

Lov z jezikom

Jezik rabi raznim živalim kot lovsko orodje. Zelena žabica ga uporablja n. pr. kot pravo muholovko. Žival ima glede na to prav primerno široko ustno režo in iz te zažene jezik, ki je priraščen nekako narobe v ustih. Z velikansko brzino se sproži razcepljeni, nazaj zavihani konec jezik ven, zagrabi muho in zleti potem enako hitro v ustno duplino nazaj, na kar žival žuželko požre.

Drugi znani lovec z jezikom je kameleon, ki ima okrogel, črvu podoben jezik. Žival visi z repom s kakšne veje in preži tiho na plen. Ko se ji ta približa, sproži vanj svoj jezik, ki je dolg kakšnih 30 cm, ima betasto odebeljen konec in ki je vrhu tega dolbinast kakor kozarec ali skledica. Ker je ta konec tudi lepko vlažen, zagrabi žuželko tako, da mu ne more več uiti.

Podobno lepek jezik, ki mu rabi kot nekakšna limanica, omogoča tudi mravljinčarju življenje. Ko je s svojimi krempiji razgrebel mravljišče, da zagomazijo mravlje zmešane za vse strani, potisne jezik naravnost v sredino žuželk, da jih obvisi na njem celi grozdi. Tedaj potegne žival jezik hitro nazaj v ustno duplino in s tem tudi mravlje.

Krivokljun, ki spada v rodbino ščinkavcev, ima žličasto votel jezik, ki mu zelo olajšuje sprejemanje hrane. Jezik je mesnat kakor pri papigah, ki ga uporabljajo isto tako za pospravljanje hrane.

Neznatni kolibriji segajo s svojim dolgim, do korenine razcepljenim jezičkom bliskovito v cvete in si na ta način lovijo žuželke, ki se sladkajo z nektarjem v globini cvetnega keliha. A tudi žolna, ki jo vsi poznamo, uporablja jezik kot lovko. Ko je s trkanjem s kljunom po deblu skorjo razčesnila, poseže s svojim dolgim, ploskim jezikom po žuželkah, ki prestrašene begajo pod skorjo sem in tja.

Neandertalski človek v južni Franciji

Neki francoski arheolog je izkopal pri Tolousu človeško lobanjo iz dobe neandertalskega človeka. Najdba je tem važnejša, ker je prva te vrste v Južni Franciji.

Sul fronte russo il gelo e causa di difficolta per il rifornimento idrico — Na ruski fronti ovira mraz zalaganje čet z vodo

Štiri mesece brez spomina

Proti koncu lanskega novembra se je neka gdč. M. Renescou iz Curiha spria s svojim zaročencem, ko je prišel na obisk, in da bi ga malo prestrašila, je zbežala iz salona v sosedno majhno sobo ter se tam skrila v veliko košaro za perilo. Komaj je legla v košaro in zapria lahki pokrov, jo je zagrabila nenavadna slabost.

Minilo j e nekaj časa in ker je ni bilo nazaj, so jo začeli zaročenec in svojci iskati po vsej hiši. Vse iskanje je bilo zaman. Dva dni so povpraševali po njej tudi v sosedstvu, a nikjer je niso bili opazili, domači hišnik je celo z vso gotovostjo trdil, da ni stopila na cesto. Tretji dan je služkinja hotela spraviti nekaj perila v košaro in tedaj je odkrila mladenko, ki je na videz spala. To spanje je bilo tako trdno, da je niso mogli na noben način zbuditi, odpeljati so jo morali v bolnišnico, kjer je zdravnikom šele po dolgem naporu uspelo, da so jo spravili k zavesti. Ta zavest pa je bila čudna, dekle ni mogla spregovoriti nobene besede in tudi spomin je izgubila do tolikšne mere, da ni spoznala niti svojih najbližjih sorodnikov. V tem stanju je prebila štiri mesece in šele pred nekoliko dnevi je nenadno ozdravela, ne da bi mogli zdravniki pojasniti vzroke njene čudne bolezni.

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Pacient: »Kako naj vam povrnem vašo ljubeznivost, gospod doktor?«

Zdravnik: »S čekom, poštnim čekom, bančnim nakazilom ali v gotovini!«

•

»Kako je mogoče, da delaš kot krošnjar tako dobre kupčije?«

»Za to se moram zahvaliti prvim petim besedam, ki jih spregovorim. Če odpre vrata kakšna ženska, povprašam: Gospodična, je vaša mati doma?«

•

Lizika je bila prvič v šoli.

»Nu, dete,« je vprašala mati, »kako je v vaši šoli?

»Prav prijetno, mamica,« je odgovorila Lizika. »Tam so klopi za sedenje, mize za čitanje, črne deske za pisanje in ... koti za klečanje ter jokanje!«

•

Jaka je ženi obesil visečo mrežnico.

»A če se veja odlomi?« je vprašala žena boječe.

»Kaj me pa briga veja, če ti lahko napravim veselje?« je menil Jaka.

•

Stric svojima nečakoma: »Otroka, če vama dam dve pomaranči, koliko dobi vsak izmed vaju?«

Tonček: »Ah, dajte jih rajši štiri, kajti drugače bo Jožek dobil premalo!«

•

»Kako se moreš voziti v tako starem in obdrsanem avtomobilu? Zakaj si ne kupiš novega?«

»Ne govori tako. S tem avtomobilom sem zaslužil pol milijona lir.«

»Kdaj?«

»Takrat, ko sem v njem pobegnil s svojo sedanjo ženo!«

•

»Minka, ali ste zalili gumijevec?«

»Ne, milostiva, mislila sem, da je nepropusten.«

Radio Ljubljana

PETEK, 3. APRILA 1942-XX.

7.30: Poročila v slovenščini. 7.45: Cerkvena glasba. — 8.15: Poročila v italijanščini. 12.15: Trio Prek. 12.40: Mladinski zbor družbe EIAR vodi dirigent Bruno Erminero. 13.00: Napoved časa. Poročila v italijanščini. 13.15: Poročilo Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenščini. 13.20: Orkestralno glasbo vodi dirigent Potralia. 14.00: Poročila v italijanščini. 14.15: Komorna glasba. 14.45: Poročila v slovenščini. 14.25: Orgelski koncert prof. Pavla Rančigaja. 17.15: Radijski orkester vodi dirigent D. M. Šijanec. Resna glasba. 18.00: Prenos iz velike filharmonične dvorane: Orkester Glasbene Matice pod vodstvom D. M. Šijanca ob sodelovanju sopranistke Valerije Heybalove in kontraltistke Franje Golobove. 19.00: »Govorimo italijansko« — prof. dr. Stanko Leben. 19.30: Poročila v slovenščini. 19.45: Pisana glasba. 20.00: Napoved časa. Poročila v italijanščini. 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenščini. 20.35: Koncert vodi dirigent Ugo Tansini, sodeluje organist Ulissa Matthey. 21.35: Koncert violinista Karla Rupla in pianista L. M. Škerjanca. 22.15: Koncert vodi dirigent Michelo Macioc. 22.45: Poročila v italijanščini.

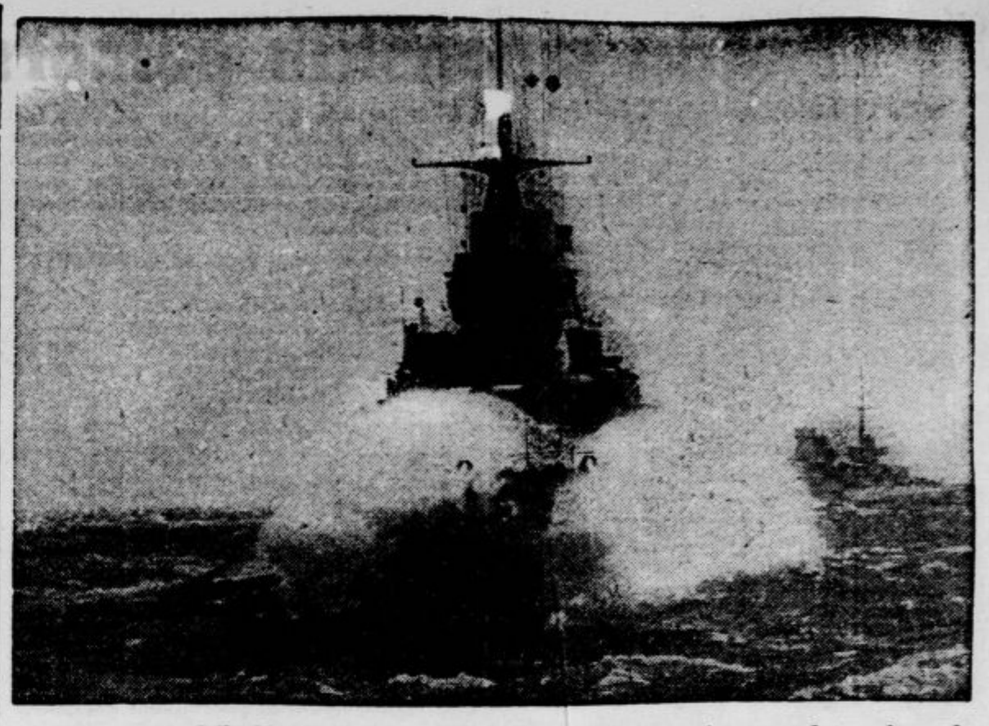

Unita leggere della Marina italiana all'assalto di una formazione navale nemica nel Mediterraneo centrale — Lahke enote italijanske mornarice v napadu na sovražno pomorsko formacijo v srednjem Sredozemlju

Kaj vse potrebuje avto

Avto je težka stvar, v kateri tiče mnogi kovinski deli. Torej bi si mislili, da ima železo pri izdelovanju avtomobilov veliko ulogo. Toda stvar ni takšna. Resnica je ta, da si avtomobilov brez železa skoraj misliti ne moremo, železna industrija sama pa je le do neke meje odvisna od avtomobilske industrije. Tako so izračunali, da gre od vsega železa, ki ga pridobivajo na svetu, komaj nekoliko odstotkov za izdelavo sestavnih delov motornih vozil. To sicer ni malo, toda kovinska industrija kot celota še davno ne bi propadla, če bi mahoma prenehali izdelovati avtomobile.

Bistveno drugače je z neko drugo industrijo, ki daje dejansko devetdeset odstotkov svoje proizvodnje na razpolago avtomobilom: to so petrolejske rafinerije. Devet desetin vsega bencina so v normalnih časih porabili za avtomobile. Podobno je z gumo: štiri petine vsega kavčuka je šlo za gumaste obroče. Če pomislimo, za kaj še uporabljamo kavčuk, in če pomislimo, da predstavlja vse to komaj zadnjo petino proizvodnje, dobimo majhen pojem o tem, kako ogromne s omnožine kavčuka, ki jih zahteva avtomobilizem.

Skoraj neverjetno je pa slišati, da romajo skoraj tri četrtine vseh steklenih plošč v avtomobilske tovarne. Poraba stekla za avtomobilske šipe mora biti res preogromna, če ostane za vse druge namene komaj nekaj več nego četrtina vsega izdelanega stekla! Pomislimo samo na steklo, ki ga uporabljajo pri gradnji hiš, in na nešteta zrcala!

Atatürkov mavzolej

Turška vlada je, kakor znano, pred nedavnim razpisala mednarodni natečaj za mavzolej Kemalu Atatürku. Sedaj je razsodišče izreklo svojo sodbo. Tri načrte je nagradilo kot enakovredne in jih priporočilo turški vladi. To so načrti nekega italijanskega, nekega nemškega in nekega turškega arhitekta. Razsodišču, ki je bilo sestavljeno iz slovitih mednarodnih arhitektov, je načeloval znani stuttgartski arhitekt Bonatz. Turška vlada bo sedaj odločila, kateri izmed nagrajenih načrtov naj se izvrši.

Vaški župnik je v nedeljo pridigoval o zakonu.

»Gorje možu,« je vzkliknil, »ki svojo ženo pretepa! Roka naj mu okameni!«

»Za božjo voljo!« je vzdihnila kmetica Mica. »To bi bile šele modre lise!«

•

Vera je pokazala prijateljici Olgi krasno zapestnico, ki jo je dobila od moža za rojstni dan.

»Kako pa napraviš s svojim možem, da ti prinese vedno primerno darilo?« je vprašala Olga.

»Ah, to je preprosto. Malo časa prej pričnem ponoči v sanjah govoriti!«

Ni čas za stratosferne polete

Iz Buenos Airesa so sporočili, da je padel za sedaj v vodo načrt s stratosfernim poletom, ki sta ga pripravljala inž. Olivero in pater Puig. Pred nedavnim smo poročali, da sta se nalašč zavoljo tega poleta odpravila v Južno Ameriko profesorja Piccard in Cosyns, ki sta v stratosferni balon montirala inštrumente za proučevanje najvišjih ozračnih plasti, kozmičnih žarkov in drugih stvari, ki zanimajo znanost v zvezi s stratosfero. Organizatorji tega poleta so dobili tudi 4500 kubičnih metrov negorljivega helijevega plina, ki je bil potreben za polnitev balona. Polet bi se moral izvršiti že 6. marca, toda v zadnjem trenutku se je vse prekucnilo, kajti v Argentini so bili tedaj proglasili obsedno stanje in oblasti se zato niso mogle odločiti. Med tem pa se je približala južnoameriška jesen z neugodnimi vremenskimi preobrati, zato menijo, da v letošnjem letu, ko sodelujejo še drugi neugodni činitelji, sploh ni misliti na polet.

ANEKDOTA

Komponist M. je tožil že dalj časa zavoljo nespečnosti. Njegov domači zdravnik mu je zapisal bron, veronal in druge pripomočke, toda vse brez pravega učinka. Nekega dne pa je bolnik izjavil, da je zadnjo noč imenitno spal.

»To je napravil bron,« je dejal zdravnik.

»Ah, kaj še,« je odgovoril skladatelj. »Brona sploh nisem vzel. Toda snoči sem popil tri kozarčke pravega, potem sem se sprehajal eno uro ...«

»In nato ste odšli takoj spat?« ga je prekinil zdravnik.

»Nasprotno, še dolgo časa sem delal pri pisalni mizi,« je dejal skladatelj, »napisati sem moral priporočeno pismo svojemu založniku.«

»Tako, torej v bodoče popijte zvečer redno tri kozarčke pravega, pote mse sprehajajte eno uro in nato napišite priporočeno pismo!« mu je odredil zdravnik nov recept.

VSAK DAN ENA

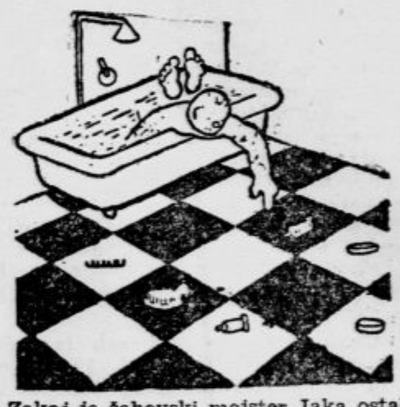

Zakaj je šahovski mojster Jaka ostal tri ure v kopalnici ...

KULTURNI PREGLED

Dve naši reviji

Impresionisti v »Umetnosti« — Zanimive razprave v »Etnologu«

Za velikonočne dni sta izšla nova zvezka dveh revij: »Umetnosti« in znanstvenega časopisa »Etnolog«.

»Umetnost« vzbuja — kakor s slehernim svojim zvezkom — tudi to pot posebno zanimanje s krasno opremo in obilnimi ilustracijami. Na uvodnem mestu prinaša nekaj Jakopičevih fragmentov — misli o umetnosti in življenju, ki so posnete iz umetnikovih izjav v raznih letih njegovega zrelega in tvorno močnega življenja. Pretežen značaj, ton in barvo dajejo temu zvezku »Umetnosti« slovenski impresionisti. Zato je najvažnejši vsebinski donesek pričujoče številke študija dr. Rajka Ložarja »Mojstri slovenskega impresionizma«. Pisec včlenja pojav naših impresionistov v razvojni ritem evropske in slovenske umetnosti ob koncu 19. stoletja, ko »umetnikovega dela ne usmerja več ustaljeni svet in red predmetov, vrednot in tehnik, temveč lastni notranji svet, umetnikova prekipevajoča duševnost, ki je porodila ali obudila čute, doslej nedelujoče, čute za stvari, ki jih umetnost odtlej ni videla. Zdaj pa je nenadoma začutila, da jih mora izraziti«. Da jasneje oriše značaj in pomen pojava generacije naših impresionistov, označuje pisec najprej njih predhodnike v slovenskem slikarstvu, predvsem brata Šubica, nato pa Petkovška in Ažbeta. Prav posebno se zaustavlja pri Ažbetu, ki ni bil samo samonikel, čeprav malo znan in ne posebno delaven umetnik, marveč tuli vpliven umetniški vzgojitelj, čigar sledovi ostanejo neizbrisni v zgodovini moderne slovenske umetnosti. Pisec se ob koncu svoje študije ponovno vrača k Ažbetu in pravi, da so »se v njem kakor v prizmi lovili žarki in se odbijali, postajali problemi jasni, naši in evropski obenem«, njegovo življenje in delo je bilo »ozadje, ki skriva v sebi globino preteklosti ter odraža od sebe v svetli jasnosti vse prednje in torej kasnejše«. V ostalem karakterizira dr. Ložar umetnost Ferda Vesela, Ivane Kobilčeve, Riharda Jakopiča, Matije Jame, Ivana Groharja, Mateja Sternena in Petra Žmitka ter označuje vlogo in pomen vsakega izmed njih v tej umetniško tako plodovitni generaciji, ki je tudi v literaturi in muziki obrodila toliko sada.

V zvezi s študijo dr. Ložarja so objavljene reprodukcije nekaterih slik Antona Ažbeta (7), Petkovška (2), Ferda Vesela (2), Ivane Kobilice (2), I. Groharja (7), R. Jakopiča (6), M. Jame (4), M. Sternena (9) in P. Žmitka (1).

Nadaljuje se dr. Franja Šijanca »Pregled zgodovine slovenske likovne umetnosti«. V tem poglavju svojega jasno in zajemljivo spisanega pregleda se bavi pisec z grafiko okrog Valvasorja, nato pa prehaja k italijanskim mojstrom, ki so prispevali v baročnem razdobju znaten delež k razvoju naše umetnosti. Posebej se zaustavlja pri Giuliu Quagliu. Odtod je korak dalje k njegovemu učencu Francu Jelovšku in k drugim freskantom ter iluzionističnim slikarjem, potlej pa k predstavitelju našega baročnega oltarnega slikarstva Mencingerju.

Iz krasne knjige člana Italijanske Akademije, znamenitega umetnostnega kritika Uga Ojettija »Più vivi dei vivi« je preveden njegov esejsko spisani govor »Tiziano e il Cadore« (Tizianov rojstni kraj), ki osvetljuje človeško osebnost velikega beneškega mojstra in njegovo povezanost s planinskim okoljem rodne zemlje. V ta okvir sodi tudi nekaj reprodukcij, med njimi sta dve Tizianovi sliki, dalje pasionski motivo Andrea del Sarto in Michelangela ter kot njih nadaljevanje še po ena plastika Constantina Mauniere in Ivana Meštrovića. — Izmed nadaljnjih reprodukcij omenjamo slike Segantinija, Carene, Zorana Mušiča, Mihe Maleša, A. Černigoja, L. Spacala, C. Diasa, L. Dussoura, Likourca, Ferranlierova, Lagaga, Maila, Jastrzembskega i. dr.

Ivana Vavpotiča članek »Slikar Zoran Mušič« ni samo prispevek k proučevanju naše mlade umetnosti, v kateri zavzema Zoran Mušič zelo vidno mesto, marveč ima tudi polemičen značaj. Pisec poudarja nasproti kritikom dnevnikov Mušičevo dozorelost, karakterizira njegove umetniške kvalitete in naglaša vplive francoskega modernega slikarstva, zavračajoč mnenje o močnem vplivu španskega slikarstva. Številko zaključujejo vesti Iz umetniškega sveta.

V literarni prilogi so objavljene pesmi Leopolda Stanèka, Golarjevi prevodi Litapea, Pavla Golie »Odlomki iz komedije »Medicina v Črni mlaki«, pokoj. Silvina Sardenka dva soneta »Michelangelo« in dr. J. C. Oblak odlomek iz Spominov.

»Etnolog«, glasnik Etnografskega muzeja v Ljubljani, ki ga urejuje sedaj dr. Rajko Ložar, je izdal 14. knjigo na 120 straneh. Po uvodni besedi o zgodovinski spremembi in o statutu z dne 3. maja lanskega leta sledi razprava dr. Ivana Grafenauerja »Prakulturne bajke pri Slovencih«. Ta obsežna razprava, ki je opremljena z daljšim italijanskim izvlečkom, tvori težišče te številke in odpira nekatere povsem nove poglede. Spis je samo začasno poročilo o bodoči obširni monografiji, v katero bo pisatelj strnil dognanja svojih raziskavanj in proučevanj. Naslanja se na dve bajki, ki ju je zapisal Ivan Trdina in ki pripovedujeta o stvarjanju človeka in zemlje. Dr. Grafenauer je obe bajki etimološko temeljito proučil in raziskal ter prišel do zanimivih rezultatov, h katerim se bomo v naši kulturni kroniki še vrnili. V. Novak objavlja izsledke svojih proučevanj o apotropejskih prvinah v slovenskih ženitovanjskih običajih, dr. Franc K. Kos pa priobčuje študijo o slovenski kmetski skrinji. S to študijo je mladi etnolog in umetnostni zgodovinar prispeval tehten donesek k zgodovini domače ljudske umetnosti. Razprava je obilno ilustrirana. Boris Orel objavlja prvi del svoje razprave o čarodejnem obredu in mitu nakolenčiče ter bosmana v slovenskih ženitovanjskih običajih, dalje poteka od istega avtorja prispevek »Ženitovanjski običaji na Dravskem polju niže Ptuja«, ki vsebuje poleg slik tuli mnogo spisov, pesmi in pripovedk, ki so v zvezi z ženitovanjskimi običaji med tamošnjim ljudstvom. Dr. Fr. Kotnik je prispeval članek o Valentinu Lenčniku, V. Möderndorfer se spominja narodopisca Janka Barleta, R. Ložar pa Stanka Vurnika. Med Slovstvom obravnavajo R. Ložar, V. Novak in B. Orel nekatere nove znanstvene publikacije.

Tako je novi »Etnolog« s svojo znanstveno tehtno vsebino odlično upravičil svoje izhajanje. Zanimivo je, da segajo njegove najtehtnejše razprave k samim koreninam življenja, mišljenja in čustvovanja slovenskega ljudstva ter se dotikajo njegovih prastarih ali samoniklo svojstvenih obredov, šeg in navad ter drugih duševnih izrazov primitivnega ljudskega življenja. Obzornik pričuje, da imajo naša etnološka raziskavanja lepo število znanstveno vzposobljenih sodelavcev.

Ponovna vprizoritev ‚Fausta'

V sredo je bila v Operi repriza Gounodove velike opere »Faust«, ki je uvrščena v letošnji abonement. Kronistu, ki poroča o ponovnem zmagoslavju »Fausta« na deskah našega glasbenega gledališča, ni niti treba poudarjati, da je delo tega pomena in te glasbene lepote vedno dobro došlo, kadar koli se pojavi znova. Po svoji muzikalni vsebini in pestrosti zapušča ta izrazita stvaritev francoske romantike neugnano močan vtisk in mika vedno znova občinstvo, ki išče v gledališču čustvenih vtisov in glasbene opojnosti. Gounodovo delo sodi med tiste odrske umetnine, ki ne izčrpajo pozorne sprejemljivosti niti tedaj, ko jih slišimo nekajkrat zapovrstjo. V njihovem dionizijskem čaru in žaru je neuničljiva moč njihovega učinka.

Sedanja predstava »Fausta« (ali točneje — po prvotnem, pravilnejšem naslovu — »Margarete«) ni prinesla nič novega. V priznani in tako uspešno preizkušeni režiji Cirila Debevca, pod taktirko D. Žebreta in v koreografski pripravi ing. P. Golovina se je ta vprizoritev s svojimi solisti in z vsemi ostalimi sodelavci tako vigrala, da sodi med naše najboljše operne predstave. Kljub sorazmerno zgodnji uri je premierska predstava napolnila gledališče in od dejanja do dejanja stopnjevala zadovoljstvo in priznanje občinstva.

Razen omenjenim gre hvala in sicer v

NAŠE CENJENE INSERENTE OPOZARJAMO, DA BOMO NA
velikonočno soboto
sprejemali oglase le do 11. ure predpoldne

Kronika

Omejitve v prodaji tobaka v Italiji

Na zadnji seji ministrskega sveta je bil sprejet načrt zakonskega dekreta, ki pooblašča finančnega ministra, da spremeni posamezne vrste in cene tobaka ter uredi njegovo razdeljevanje. Izdane so bile odredbe, po katerih se izločijo iz potrošnje nekatere vrste tobaka.

Ukinjene so naslednje vrste cigaret: Orientali, Eneo, Principe di Piemonte, Cirene, Eva, Mentola, Gloria, Dopolavoro, Esportazione, Colombo, Tre Stele s filtrom in brez njega, Stadio, Maryland, Moresca in Guida s filtrom. Od smotk pa Regalia, Firence, Bismark, Medianito, Brasile, Madera. Kratke Ungheresi se poslej imenujejo Fiume.

Prodaja tobaka bo omejena na naslednje množine: po 20 cigaret ali po en zavojček rezanega tobaka ali po 5 komadov cigar ali po 10 komadov kratkih cigar na dan. Prepovedana je prodaja tobaka osebam pod 16. letom. Ne glede na kazen ki je že določena z zakonom o zaščiti in pomoči materam in otrokom, bo prodajalec tobaka kaznovan še z globo do 200 lir. Kadilci cigaret Savoia, Sovrana, Serraglio, Macedonia ekstra ter rezanega tobaka Italia bodo morali vračati prazne škatle in zavoje.

Ob nedeljan ne bodo več prodajali monopolskih izdelkov. Glavno ravnateljstvo monopolov pa je poslalo pristojnim okrajnim uradom pravilnik, da bi ne prišlo do nesporazumov. Nedeljska ukinitev prodaje ne pomeni zapretje poslovnega lokala, tembolj, ker se v mnogih večjih in manjših središčih prodajajo monopolni predmeti v trgovinah za razne jestvine ali pa v trgovinah za mešano blago. Med predmete, kojih prodaja je ob nedeljah ukinjena, se šteje tudi sol in šibice, dočim je prodaja poštnih vrednotnic in kolkov dovoljena.

Ukinjeno je podeljevanje koncesij za nove prodajalne tobaka in posebnih koncesij za prodajo tobaka v hotelih, kavarnah, restavracijah, kinematografih, sportnih igriščih in ostalih javnih prostorih, razen dopolavorovskih. Prodaja monopolskih izdelkov v teh prostorih je dovoljena samo še do 15. t. m.

Sklepi ministrskega sveta so stopili v veljavo 1. aprila.

*

* **Iz »Službenega lista«.** »Službeni list za Ljubljansko pokrajino« št. 26. z dne 1. aprila 1942-XX. E. F. objavlja naredbe Visokega komisarja: Obvezna oddaja radijskih sprejemnih aparatov in odstranitev radijskih anten, spremembo cenikov za zdravila in taksne in davčne olajšave družbi »Emona«.

* **Diplomirana** sta bila na pravni fakulteti ljubljanske univerze gdč. Natalija **Lavrič** in g. Nikola Mojmir **Oberman**, oba iz Ljubljane. Čestitamo!

* **Sprememba okoliša pošte Škocjan pri Mokronogu.** Kraja Jerman Vrh in Sleme, ki sta spadala v okoliš pošte Bučka, se priključita okolišu pošte Škocjan pri Mokronogu.

* **Sto let grofice Gritti.** Grofica Olga Gritti, potomka beneške patricijske rodbine, ki je dala Serenissimi doža Andrea Grittija, je doživela te dni sto let.

* **Mule so ga povozile.** V Udine sta se splašili dve muli in zdirjali z vozom po ulici. 69 letni Giacomo Bissoni se ni mogel ob pravem času umakniti in sta ga splašeni muli povozili. Bissoni je kmalu podlegel poškodbam.

* **Tisočletnica beneškega stolpa.** Učenjaki so se dolgo prepirali o rojstnem dnevu Kampanila, svetovno slavnega zvonika pri cerkvi sv. Marka v Veneziji. Nazadnje so se odločili za leto 942. Kampanile, velika beneška znamenitost, dopolnjuje torej letos svojo tisočletnico. Obenem pa mineva 40 let, odkar je Kampanile zadela huda nesreča. Dne 14. aprila 1902 je stolp počil. Treba je bil takoj zapreti trg sv. Marka in obnova se je začela. Pri delu pa je šele nastala prava katastrofa; stolp se je sesul. Šest minut je ogromen oblak prahu zagrinjal Markov trg, množica se je razbežala z vikom in krikom. Vsa Italija je žalovala za ponosnim stolpom. Že naslednji dan so prispeli za obnovo darovi iz raznih krajev v znesku enega milijona lir. Leto dni pozneje je Kampanile v svoji prvotni podobi spet zrl čez ponosno mesto na lagunah, na daljne Alpe in na sinjo Adrijo.

* **Usoden požirek.** V Torinu si je 34 letni Mario Solerio, ko se je ondan vrnil domov, zaželel požirek vina. Stopil je v kuhinjo, vzel s police neko polno vinsko steklenico in krepko nagnil, prepričan, da je v steklenici vinska kapljica. Toda požirek je bil usoden. Izpil je toliko jedkega lužila, da so ga kmalu spopadli hudi krči in so ga bili morali prepeljati v bolnišnico, kjer je v hudih bolečinah umrl.

* **Trideset let v bolniški postelji.** Listi poročajo iz Vicenze, da živi v okolici neka ženska, ki ni že od 24. marca 1912 zapustila postelje, v katero jo je vrgla ohromelost nog in rok. Že trideset let prenaša ta ženska potrpežljivo svojo nesrečo. S posebnim papeževim dovoljenjem je ob tem žalostnem jubileju služil domači župnik v bolničini sobi mašo, ki ji je nesrečna ženska prisostvovala z najvdanejšo pobožnostjo.

* **Zapuščina vdove Ricordijeve.** Februarja je umrla v Milanu v starosti 64 let ga. Marina Camisaza-Ricordi, vdova znanega založnika not. Zapustila je premoženje 6 milijonov lir, vendar doslej še niso našli oporoke. Gospa Ricordijeva je večkrat želela, da bi bila prišteta med dobrotnike okrevališča za glasbenike »Giuseppe Verdi«. Če testamenta ne bodo našli, pripada dedeščina oddaljenim soordnikom, če teh ni, pa državi.

* **Ni se mogla ločiti od pokojnega moža.** Detektivi so našli v neki papirnici v Peruggi skrito truplo 70 letnega Cezarja Pellegrinija. Mož je umrl dva dni prej, vendar se zvesta vdova ni mogla ločiti od njega.

* **»General Pegavec je premagan«.** Nemški zdravstveni vodja dr. Conti je napisal članek, ki ga objavljajo vsi nemški listi. Dr. Conti pravi, da je stik nemške vojske z ušmi na vzhodu gotovo ogražal njihovo zdravje kakor tudi zdravje domovine. Toda pravočasno so bili storjeni obrambni ukrepi zoper pegasti legar. Nemška meja je bila zavarovana z mrežo očiščevalnih naprav, tako da je nevarnost za Nemčijo pregnana.

* **Iskanje zakladov v poljski zemlji.** — Urad za raziskovanje tal na Poljskem, ki ima centralo v Krakovu ter podružnici v Jasni in Lvovu, raziskuje ves generalni guverneman glede zemeljskih zakladov. Več kakor 60 učenjakov, geologov, kemikov in geofizikov je na delu. Iščejo ležišča premoga in železne rude, kamene soli, fosforita in drugega. Vrtajo z novimi vrtalnimi stroji do globine 1000 metrov. Vse ugotovitve natančno zarišejo v svoje zemljevide. Poleti bodo začeli izkoriščati, kar so zadnji dve leti dognali.

* **Za požig žitnih shramb — smrt.** Posebno sodišče za zaščito države je obsodilo na smrt nekega Schultza iz Zechlina, 32 letnega moža, ki je izvršil več požigov žitnih shramb, zaradi česar so šle v izgubo večje količine živil. Smrtna obsodba je bila takoj izvršena.

* **Zvišan krušni obrok v Grčiji.** Zastopnik mednarodnega Rdečega križa v Atenah je sporočil časnikarjem, da je švedski parnik »Ratmanson« pripeljal 7000 ton žita. Pošiljka je bila poslana na pobudo osnih velesil. Pod nadzorstvom zastopnika Rdečega križa bodo žito zmleli in bo v Grčiji, kakor poroča »Donauzeitung« zvišan dnevni obrok kruha za 25 odstotkov. Za Veliko noč bo dobil vsakdo še izredno količino 90 gramov kruha.

* **Lokomotiva iz papirja.** Brivski pomočnik Ivan Slad iz Strunkovičev v Protektoratu se že od svoje mladosti bavi z najrazličnejšimi konstrukcijami strojev. Zdaj se je pol leta ukvarjal z modelom lokomotive za brzovlak. Kot material mu je služil papir in lepilo, orodje pa so bile škarje in britev. Kljub skromnim pripomočkom je lokomotiva zgledno sestavljena in je vzbujala občudovanje strokovnjakov. Sladovo lokomotivo je odkupilo prometno ministrstvo za 500 kron.

* **Električna cestna železnica za tovorni promet.** V Lodžu so oblastva udejstvila star sklep mestnega sveta. Med prvo svetovno vojno leta 1917 je namreč padel predlog, da bi se cestna železnica v Lodžu uporabljala tudi za tovorni promet. Zdaj je bil ta sklep uresničen. Na vseh progah, ki vežejo predmestja s središčem, je uveden na cestni železnici tudi tovorni promet.

IZ LJUBLJANE

u— **Obreda umivanja nog** so se udeležili včeraj, na veliki četrtek v ljubljanski stolnici naslednji starčki: Janez Vičič iz Ljubljane, star 94 let; Andrej Šef iz Ljubljane, star 93 let; Janez Filak iz Podzemlja, star 91 let; Anton Čič iz Ljubljane, star 90 let; Anton Adam iz Borovnice, star 89 let; Jožef Cvetrečnik iz Ljubljane, star 87 let; Franc Bitenc iz Ljubljane, star 85 let; Alojzij Polanjko iz Ljubljane, star 84 let; Janez Murn iz Stopič, star 84 let; Alojzij Lukner iz Ljubljane, star 81 let; Jakob Grčman iz Ljubljane, star 80 let; Jožef Šušteršič iz Ljubljane, star 77 let. Skupna starost starčkov znaša 1035 let.

u— **Nova grobova.** 28. marca je zavedno zatisnila svoje oči učiteljica državne srednje tehnične šole v pokoju ga. Ana Schmiedt. Blago pokojnico so tiho pokopali v rodbinskem krogu. — Dotrpel je železniški uradnik v pokoju g. Rudolf Schoss. Na njegovi zadnji poti so ga spremili včeraj iz kapele sv. Frančiška na Žalah na pokopališče k Sv. Križu. Pokojnima bomo ohranili blag spomin, žalujočim svojcem pa izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Smrt znane ljubljanske gostilničarke.** Po dolgi mučni bolezni je v sredo zatisnila svoje oči posestnica in gostilničarka ga. Frančiška Černetova, vdova Marovt, rojena Grum. V Ljubljani je bila pokojna splošno znana in priljubljena, saj so v njeno gostilno radi zahajali vsi sloji našega meščanstva, kajti vedno so bili dobro in prijazno postreženi. Včeraj so prepeljali truplo blage gospe v kapelico sv. Nikolaja na Žalah, od koder bo pogreb v petek ob pol 17. na pokopališče k Sv. Križu. Naj ji bo lahka zemlja! Svojcem izrekamo naše iskreno sožalje!

u— **Poročila sta se** v ponedeljek 30. marca g. Jože Zapušek, dipl. pravnik in gdč. Flegar Nuša, hčerka uglednega magistratnega uradnika in upravitelja Delavskega doma. Prijatelji in znanci jima želimo kar najbolj srečno življenjsko pot!

u— **Glede osebnih izkaznic** za prebivalce Zg. Šiške, Dravelj, Glinc, Podutika, Dolnic, Kamne gorice, Pržanja itd. opozarja mestno poglavarstvo, da bo poslovalnica za osebne izkaznice v ljudski šoli v Zg. Šiški poslovala le do petka 10. t. m., od takrat naprej pa bo mogoče prositi za izkaznico samo pri osrednjem uradu na mestnem poglavarstvu v I. nadstropju nad prodajalno mestne elektrarne v sobi št. 38 na Mestnem trgu št. 2.

u— **Živilske nakaznice za ta mesec so** že razdeljene. Kdor je pa še ni dobil ali morda ni dobil upravičenega dodatka, naj pride na današnji veliki petek ali naslednje dni v veliko dvorano Mestnega doma od 8. do 14. ure po nakaznico.

u— **Maščobe za mesec april** lahko dobe trgovci že današnji veliki petek in naslednje dni pri svojih grosistih. Na posamezne nakaznice bodo za ta mesec upravičenci dobili po 100 g masti, 100 g surovega masla in 2 dcl olja. Trgovci naj skrbe za to, da bodo od strank sprejemali le cele odrezke za maščobo, za katere bodo oddajal. navedene količine.

u— **Smrekar, Gaspari, Saša Šantel, Sajevic in Smerdu** so se nam zopet predstavili s svojimi deli. V gornjih prostorih Obersnelove galerije so razstavili množico svojih umetnin iz zadnjih let, ki presenečajo po svežini, dognanosti in posrečeno izbranih motivih. Razstava je bila otvorjena včeraj dopoldne, brez vsake slovesnosti, tiho in skromno v okviru stanovskih tovarišev. Za novo razstavo naših priznanih likovnikov vlada živo zanimanje. Ogled dopoldne in popoldne.

u— **Združenje trgovcev — Sindikat gostinskih podjetij Ljubljanske pokrajine v Ljubljani** — obvešča oblastva in članstvo, da ima zopet staro telefonsko številko 41-86, ki jo je imelo doslej Združenje gostinskih podjetij v Ljubljani. Poslovni prostori sindikata se nahajajo v Trgovskem domu, Gregorčičeva ulica 27/III.

u— **Ženska strokovna nadaljevalna šola za umetne in oblačilne obrti** se je preselila z Vica v meščansko šolo v Mostah ter zato upraviteljstvo sporoča, da bo sestanek učiteljstva v Mostah v sredo 8. aprila ob 15. uri, začetek pouka pa v četrtek 9. aprila ob 14. uri.

u— **Velikonočni program v »Veselem teatru«** bo prav gotovo pritegnil pozornost Ljubljančanov. Na sporedu našega novega 18. programa bodo zopet nove salve smeha. Sodeluje celoten ansambel. Predstave bodo v nedeljo in ponedeljek ob 14.30, 16.30 in 18.30. Predprodaja vstopnic: v soboto od 10. do 13. ure, v nedeljo in ponedeljek od 10. ure dalje do večera.

ZA VELIKO NOČ V VESELI TEATER

u— **Izgubljeno.** V sredo med 1/45 in 1/46 uro je izgubila od Ceste IX do »Katrce« revna gospa 75 lir. Pošten najditelj naj odda denar v uredništvu »Jutra«.

u— **Zahvala.** Vsem ljubim prijateljem in znancem, ki so mi čestitali k moji 75letnici, izrekam prisrčno zahvalo. Kapelnik dr. Jos. Čerin.

u— **V evangeljski cerkvi v Ljubljani** bo na veliki petek ob 10. dopoldne svečana služba božja.

u— **Izvrsten sladek muškatelec** toči Fr. Kham, Kongresni 8.

u— **Avtobus Ljubljana—Ig** vozi redno po dosedanjem voznem redu.

u— **Mlekarnica!** Dvignite čimprej nakaznice za sir v naši pisarni, Puccinijeva ulica 9, II. nadstropje, soba št. 35. — **Prevod.**

u— **V brivsko frizerskih salonih** se na veliko soboto obratuje od pol 8. do 17. ure brez opoldanskega odmora. Združenje brivcev in frizerjev.

u— **Nesreče.** V bolnišnici so včeraj sprejeli razmeroma malo ponesrečencev. Na kirurški oddelek so pripeljali le dve žrtve neprevidnosti. 6 letni sin litografa Boris Gašperlin iz Ljubljane je padel pri igri in se hudo potolkel po glavi. Z isto poškodbo so pripeljali v bolnišnico tudi nekega dečka iz št. Vida pri Stični na Dolenjskem.

Iz Novega mesta

n— **Nov grob.** V torek dopoldne je po daljši bolezni preminula v visoki starosti gospa Jožefa Novak, posestnica v Bršljinu. Radi svoje preprostosti in ljudomilosti je pokojnica uživala v vseh krogih prebivalstva priljubljenost in splošen ugled. Svoje otroke je prav lepo vzgojila in dobro preskrbela ter zapušča dve poročeni hčerki in dva sinova. Blagi pokojnici bomo ohranili častен spomin, žalujočim svojcem naše iskreno sožalje.

n— **Dogon živine.** V torek je bil na Loki 13. uradno odrejeni sejem za odkup klavne živine. Na sejem je bilo prignano kar lepo število živine, med njo nekaj lepih in težkih volov-simentalcev. Komisija je večino živine ocenila kot prvovrstno. Istočasno je bil osmi sejem za odkup prašičev za zakol. Tudi teh je bilo pripeljano lepo število, med njimi nekaj prav težkih pršutarjev, ki so bili posebno dobrodošli za velikonočni čas.

n— **Živilski trg.** Lepi pomladni dnevi so tudi novomeški trg prav izdatno oživeli in v petek so se gospodinje z vsemi živili lahko prav dobro založile. Tokrat na trgu tudi ni primanjkovalo zelenjave in so okoliške prodajalke prinesle na trg cele jerbase zeljnatih glav, ohrovta, špinače, radiča, solate in fižola. Cene zelenjavi so prav zmerne in so v petek celo nekoliko popustile. Tudi mlečnih izdelkov je bilo v dovoljni meri na razpolago, vendar cene nočejo popustiti. Dokaj pa so popustile cene jajcem, katerih je vedno več na trgu in ki se že dobijo po 1.20 L. Domačega sadja tudi ni primanjkovalo in posebno z jabolki je bil trg kar dobro založen. Vedno več pa je na trgu malih mlevskih izdelkov, za katerimi vlada vedno veliko povpraševanje in ki jih gospodinje kaj hitro pokupijo.

n— **Pazite na otroke.** Na Potovem vrhu pri Šmihelu so se otroci igrali okoli domačega kozolca. 3 letni posestnikov sin Štangelj Ivan je medtem splezal na kozolec. Spodrsnilo mu je in je s kozolca padel na tla ter si prebil čelo. Zdravi se v novomeški ženski bolnišnici.

Z Gorenjskega

Prešolanje obrtnikov. Po nalogu poklicne izobraževalne ustanove za obrtništvo v Celovcu so nedavno priredili v Radovljici tečaj za prešolanje instalatorjev in kleparjev. Mojstre in pomočnike so poučili o nemškem načinu uporabljanja surovin.

Ženski sestanki se vršijo vzporedno z zborovanji krajevnih skupin. Večje zborovanje je bilo nedavno na Bledu, kjer je govorila deželna voditeljica Greta Mitterwallnerjeva. Nadalje so bila ženska zborovanja pri Sv. Katarini, v Bohinjski Bistrici, v Sovodnjem pri Oselici in še v nekaterih manjših krajih. V Kamniku je bilo zborovanje voditeljic otroških skupin.

Na Jezerskem je bil nedavno pestri večer za zimsko pomoč. Prireditev je vodil krajevni skupinski vodja Glantschnigg. Na sporedu so bila glasbena in humoristična predvajanja. Zbrali so 750 mark.

V Lomu nad Tržičem so dobili dve novi učiteljici. To sta gospodični Helga Schmitzerjeva in Frančiška Perberschlagerjeva.

V Dobu pri Domžalah je bil prirejen prvi roditeljski večer v otroškem vrtcu. Matere otrok so dobile malico. Govorila jima je otroška vrtnarica Gertruda Mayerjeva, ki je učila matere raznih koroških pesmi.

Iz Spodnje Štajerske

Zborovanja advokatov. Pravniški urad Heimatbunda, ki skrbi za obravnavanje raznih pravnih vprašanj z uporabo nemškega državnega prava, je za preteklo soboto in nedeljo sklical prvo zborovanje spodnještajerskih advokatov. Zborovanje je bilo v mariborski kazinski dvorani. Vodil ga je dr. Franc Brandstetter. Daljši govor je imel vodja Heimatbunda Franc Steindl, ki je rekel, da so naloge nemških advokatov na Spodnjem Štajerskem zelo velike. Zvrstili so se še razni drugi govorniki. V soboto zvečer je bil družabni sestanek. V nedeljo so podrobneje razpravljali o organizacijskih in strokovnih vprašanjih ter določili program za nadaljnje sestanke.

Matura na višji šoli v Mariboru je bila opravljena 23. in 24. marca. Maturiralo je 24 kandidatinj in kandidatov.

Pri celjskem poročnem uradu so spet zabeležili visoko število porodov in pravijo, da bo letošnje leto v Celju najbrž doseglo rekord. Pretekli teden je bilo v Celju 20 porodov, 5 parov se je poročilo, umrlo pa je 14 oseb.

Umrla sta v mariborski bolnišnici 28-letni tkalec Edvard Malnar iz Kočevja in 41-letna žena strojnega ključavničarja Elizabeta Markulova iz Maribora.

Šoštanjsko razvedrilo. V Šoštanju, ki je znan industrijski kraj, so različne zabavne in kulturne prireditve precej pogoste. Nedavno je v Šoštanju gostovalo deželno gledališče iz Gradca. Za velikonočni ponedeljek pa pripravija izobraževalni urad pester večer. Na sporedu bodo pesmi in plesi.

Kmetski popoldan je bil prirejen 22. t. m. v Slovenskih Konjicah. Nastopila so dekleta, ki taborijo tam v kmečki delovni službi. Uprizorila so pravi ično igro »Zlata gos« in prepevala narodne pesmi.

Veliko zborovanje trafikantov iz vseh spodnještajerskih okrajev je bilo sklicano včeraj popoldne v Nemški dom v Celju. Udeležba je bila obvezna. Zborovanje je bilo v zvezi z razdelitvijo tobačnih nakaznic. Izkaznice delijo od 25. do 28. t. m. Odredba o delitvi tobačnih izdelkov na izkaznice se uveljavi s 1. aprilom.

Iz Hrvatske

Gledališko življenje v Banjaluki. Po daljšem premoru je državno gledališče v Banjaluki uprizorilo premiero kmečke drame Augusta Hinrichsa. Delo je zrežiral bivši mariborski igralec Anton Harastovič in je imelo velik uspeh.

Premestitve in imenovanja velikih županov. S Poglavnikovo odredbo je bil po potrebi službe premeščen veliki župan župe Pokupje v Karlovcu dr. Ante Nikšič v ministrstvo za notranje zadeve. Na njegovo mesto je bil imenovan dr. Viktor Gutič. — Prav tako je bil po službeni potrebi premeščen veliki župan velike župe Gora v Petrinji dr. Mirko Jerec k ministrstvu za notranje zadeve. Za velikega župana v Petrinji pa je bil imenovan odvetnik v Veliki Gorici dr. Dragan Hadrovič. — Po službeni potrebi je bil od ministrstva za notranje zadeve premeščen za velikega župana velike župe Sana in Luka v Banja Luki dr. Petar Gvozdič.

Predavanje rumunskega književnika. Preteklo nedeljo je v prenapolnjeni dvorani Glasbenega zavoda predaval o »Duhovnem življenju Rumunije« najboljši rumunski književnik in akademik Liviu Rebreanu. Predavanje je vzbudilo splošno zanimanje in se ga je udeležilo razen najodličnejših predstavnikov kulturnih društev in ustanov tudi številno občinstvo. Navzočna sta bila tudi rumunski poslanik Buzdugan in italijanski poslanik Casertano.

Naše gledališče

DRAMA

Petek, 3. aprila: Zaprto.
Sobota, 4. aprila: Zaprto.
Vel. nedelja, 5. aprila: Ob 14. **Jurček.** Mladinska predstava. Izven. Cene od 15 lir navzdol.
Ob 17.30 **Človek, ki je videl smrt.** Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.
Vel. ponedeljek, 6. aprila: Ob 14. **Boter Andraž.** Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.
Ob 17.30 **Zaljubljena žena.** Izven. Znižane cene od 12 lir navzdol.
Torek, 7. aprila: Zaprto.

Velika noč v Drami. Na velikonočno nedeljo ob 14. uri ponovi Drama mladinsko igro Pavla Golie **»Jurček«.** Igra je na novo predelana in ima izreden uspeh pri starih in mladih gledalcih. Naslovno vlogo Jurčka igra Simčičeva. Režiser in inscenator: inž. Bojan Stupica. Komponist scenske glasbe: Bojan Adamič. — Ob 17.30 uri bo igrana rumunska komedija v treh dejanjih, ki jo je napisal Viktor Eftimiu **»Človek, ki je videl smrt«.** V tem delu pisatelj duhovito ironizira provincialno življenje, njegovo majhnost in nepomembnost. Potepuh, ki je bil rešen samomorilnega skoka, zanese v mir majhnega mesteca razburjenje, dejavnost in konflikte. Režiser in inscenator: inž. Bojan Stupica. Cene znižane od 12 lir navzdol.

V ponedeljek igra Drama ob 14. uri popoldne Držičevo komedijo »Boter Andraž«. Delo je pri nas izvrstno uspelo predvsem zaradi odlično podanih vlog. Za predstavo veljajo znižane cene od 12 lir navzdol. — Ob 17.30 uri bodo ponovili Cenzatovo salonsko komedijo **»Zaljubljena žena«.** Cene znižane od 12 lir navzdol.

OPERA

Petek, 3. aprila: Zaprto.
Sobota, 4. aprila: Zaprto.
Vel. nedelja, 5. aprila: Ob 16.30 **Indija Koromandija.** Mladinska opereta. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Ob 15. **Faust.** Izven.
Vel. ponedeljek, 6. aprila: Ob 14. **Indija Koromandija.** Mladinska opereta. Izven. Znižane cene od 15 lir navzdol.
Ob 17. **Don Pasquale.** Izven. Znižane cene od 18 lir navzdol.
Torek, 7. aprila: Zaprto.

Na velikonočno nedeljo ob 15. uri bodo peli Gounodovo opero »Faust« v sledeči zasedbi: Faust-Franci, Margareta-Vidalijeva, Mefisto-Popov, Valentin-Janko, Marta-Španova, Wagner-Dolničar. Soloplesi: Bravničarjeva, Japljeva, Remškarjeva, Brcarjeva, Zelenikova, Golovin, Pogačar in Šušteršič. Sodeluje ves baletni zbor. Dirigent: D. Žebre. Režiser: C. Debevec. Zborovodja: R. Simoniti. Koreograf: inž. P. Golovin.

Starše in mladino opozarjamo na uprizoritev mladinske operete »Indija Koromandija« v nedeljo 5. t. m. ob 10.30 uri dopoldne v operi. Veljajo znižane cene od 15 lir navzdol. — Druga uprizoritev te operete v praznikih bo v pondeljek ob 14. uri popoldne.

Na velikonočni pondeljek ob 17. uri ponovi Opera Donizzettijevo komično opero **»Don Pasquale«.** Pojejo: Betetto, Janko, Sladoljev, Mlejnikova in Jelnikar. Dirigent: A. Neffat. Režiser: R. Primožič. — Cene znižane od 18 lir navzdol.

P. n. gledališko občinstvo vabimo, da si za predstave o velikonočnih praznikih nabavi vstopnice že v predprodaji v Operi. Blagajna posluje vsak dan od 10.30 do 12.30 in od 16.30 do 19. ure. Vstopnice za vse dramske in operne predstave so že v predprodaji v Operi. (Na vel. soboto popoldne blagajna ne bo poslovala.)

Goethe o svoji „Ifigeniji"

V »Goethes Gespräche mit Eckermann« je ohranjeno Goethejevo mnenje o vprizoritvi one iste »Ifigenije na Tavridi«, ki se je uvrstila v Albrechtovem prevodu v repertoar ljubljanske Drame. Eckermann opisuje razgovor z Goethejem dne 1. aprila 1827 takole:

Zvečer pri Goetheju. Govoril sem z njim o včerajšnji vprizoritvi njegove »Ifigenije«, ki je v nji gospod Krüger iz Kralj. gledališča v Berlinu igral Oresta in sicer zelo pohvalno.

»Komad,« je dejal Goethe, »ima svoje težkoče. Je bogat, kar se tiče notranjega življenja, a siromašen na zunaj. Gre pa prav za to, da se pokaže vse njegovo notranje življenje. Za to je na razpolago polno učinkovitih sredstev, ki rasto iz vsakovrstnih grozot v sami osnovi dela. Tiskana beseda je seveda zgolj medel odraz življenja, ki se je gibalo v meni, ko sem delo zasnoval. Toda igralec nas mora spraviti nazaj k tistemu prvemu žaru, ki je poduhovil pesnika v odnosu do njegovega siženja. Hočemo videti močne, od morskega zraka bodre Grke in junake, ki so jih vznemirjala in stiskala razna zla in razne nevarnosti, pa skušajo na vso moč povedati to, kar jim veleva srce v prsih. Nočemo nobenih slabotno občutljivih igralcev, ki so se samo površno naučili na pamet svojo vlogo, še celo pa ne tistih, ki niti vloge ne znajo.«

»Priznati moram, da se mi ni še nikdar primerilo, da bi bil doživel dovršeno predstavo svoje »Ifigenije«. To je bil vzrok, da včeraj nisem šel v gledališče. Kajti trpim neznansko, če se moram otepati teh prikazni, ki se ne pojavijo take, kakršne bi morale biti.«

»Z Orestom, kakor ga je dal gospod Krüger,« sem dejal, »bi bili po vsej verjetnosti zadovoljni. Njegova igra je bila tako jasna, da ni bilo nič bolj razumljivega, bolj prijemljivega kakor njegova vloga. Vse je bilo tako prodirajoče, da igralčevih gibov in besed ne bom pozabil. To, kar v tej vlogi pripada eksaltiranemu gledanju, viziji, je preko telesnih gibov in menjaje se spreminjajočega glasu prihajalo v toliki meri iz njegove notranjosti, da se je človeku zdelo, kakor da bi s telesnimi očmi gledal to prihajanje. Če bi Schiller videl takega Oresta, bi gotovo ne pogrešal furij; bile so nekje za njim in okrog njega. — Pomembno mesto, ko se Orest zdrami iz svoje zmedenosti in meni, da je dospel v podzemski svet, je vzbujalo največ strmenja. Videl si vrste prednikov, ki so hodili mimo in se razgovarjali; videl si Oresta, ki jih je nagovarjal, vpraševal in se jim pridruževal. Človek je čutil, kakor bi bil sam postavljen in sprejet v sredino teh pokojnikov: tako čist in globok je bil umetnikov občutek in tako velika njegova zmožnost, da nam predoči to, kar je nedoumljivo.«

»Vi ste še vendarle med onimi, ki je nanje mogoče vplivati,« je odvrnil Goethe smeje. »Toda nadaljujte in še povejte. Zdi se, da je torej res bil dober in da ima pomembna telesna izrazila?«

»Njegov organ,« sem rekel, »je bil čist in blagozveneč, tudi zelo izurjen in zbog tega zmožen največje gibčnosti in raznoličnosti. Pri izvrševanju vseh težkoč sta mu pomagali fizična moč in telesna okretnost; zdelo se je, da se je vse svoje življenje posvečal raznim telesnim obrazovanjem in vajam.«

»Igralec,« je dejal Goethe, »bi prav zaprav moral iti v uk h kiparju in slikarju. Če hoče igrati grškega junaka, mu je vsekako potrebno, da proučuje antične kipe in slike, kolikor so nam ostali in se dobra navzame neprisiljene gracije njihovega sedenja, stoje in hoje. Toda s telesnostjo še ni vse opravljeno. Igralec mora svojega duha močno izobraziti s pridnim proučevanjem najboljših starih in novih pisateljev; to mu pôtlej ne bo koristilo samo za lažje razumevanje vlog, marveč bo vtisnilo vsemu njegovemu bistvu in vsemu njegovemu zadržanju neki višji nadih. Toda pripovedujte dalje! Kaj dobrega ste bili še opazili na njem?«

»Zdelo se mi je,« sem rekel, »da ga je navdajala velika ljubezen do njegovega predmeta. Z marljivim študijem si je sleherno podrobnost tako pojasnil, da se je mogel z veliko prostostjo razživeti v svojem junaku in da ni bilo več ničesar, kar bi si ne bil prisvojil. Tako je dobil pravilen izraz in pravilen naglas sleherne posamezne besede in tolikšno sigurnost, da mu je bil šepetalec odveč.«

»To me veseli,« je dejal Goethe, »in tako je tudi prav. Nič ni strašnejšega kakor če igralci ne obvladajo povsem svojih vlog in morajo pri vsakem novem stavku poslušati šepetalca, s čimer je njihova vloga takoj za nič, takoj brez moči in življenja. Če igralci pri takem komadu, kakor je moja »Ifigenija«, niso vseskoz trdni v svojih vlogah, je bolje, da se predstava sploh opusti. Kajti igra utegne samo tedaj uspeti, če gre vse zatrdno, naglo in živo. — No, prav ljubo mi je, da je Krüger na tako dobri poti. Priporočil mi ga je Zelter in bi mi bilo kaj nevšečno, če bi z njim ne bilo tako, kakor je. Tudi jaz se bom malce pošalil z njim in mu poslal za spomin lepo vezan izvod »Ifigenije« z nekolikimi v knjigo vpisanimi verzi o njegovi igri«.

Delo na vrtu

Pobeljena hiša, vrt prepoln pomladnega življenja in ptičjega petja in bela steza, ki se vije po sredi vrta, vse to mi je stopilo pred oči. Vesela sem ob pogledu na ta prizor.

Lahen pomladni vetrič pihlja čez vas. Vrhovi dreves z napol odprtim popjem se klanjajo, klanjajo se morda meni, ki sem jim že stara znanka. Gotovo se me spominjajo, ko sem hodila pod njimi s pisano košarico v roki in pobirala njih zrele sadeže. — Oj, vesela sem bila tedaj; često sem tu zapela kako pesmico. — O, poglej! Ali ni mar videti, kako nestrpno poganja listič za lističem iz trdnega, pozimi zaprtega popja?

Kaj pa tu? Starejšo sestro sem opazila na moji gredici, ki jo oskrbuje v moji odsotnosti. Vidim, kako izkopava in presaja moje ljubke cvetke. Posaja jih v zrahljano zemljo. Kako bo lepo! Veseli me. Ko pridem o Veliki noči domov na počitnice, natančneje pregledam, da se prepričam o pridnosti oskrbnice moje gredice.

Kaj pa drobni ptički? Leté skakljajo z veje na vejo. Ko da hočejo izraziti svoje veselje, gostole vsak po svoje.

Še na dvorišče poglejmo, pod divji kostanj! Putke, med katerimi je tudi moja pisana Čopka, so prišle iz kurnice. Oh, ti zaspančki! Čopi, le brž, glej, tu je ona rjava, tebi dobro znana skleda. Polna je najboljšega; hitro, hitro! Zdaj pa kmalu priroma dolga kurja procesija. Petelin, ki stopa prvi, je poveljnik v vojski, se oglasi z nekoliko hreščečim glasom: »ki-ki-ki-ri-ki«! Vse je živo, vse zoblje.

Franja Š.

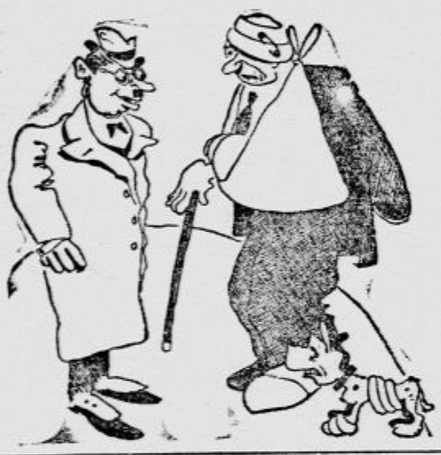

LEPO PO VRSTI

Jaka Pivec je zbolel. Treba je bilo poklicati zdravnika. Zdravnik se je potrudil in je rekel:

— Da, dragi gospod Jaka, zdaj gre samo še za to, da zmagamo mrzlico in vašo hudo žejo.

Jaka se je odrezal:

»O, gospod doktor, glavno je, da vi zmagate mrzlico. Žejo bom pa že sam utolažil.«

*

»Za rojstni dan sem ti kupil to krasno biserno ogrlico, dragica!«

»Toda, možek, saj vendar veš, da sem si želela avtomobila!«

»Da, dragica, iskal sem povsod, a nisem mogel najti nikjer avtomobilske imitacije.«

Služi dobi

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Iščem dekle
ki zna kuhati in pospravljati. Plačam 15 lir dnevno. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4126-1

Dekle
s primerno šolsko izobrazbo, sprejmem k dvema otrokoma, starost 7 in 4 leta, za čez dan. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4117-1

Korespondentko
samostojno mlajšo moč, z dobro šolsko predizobrazbo, najmanj triletno prakso po možnosti v živilski stroki, obvladajoč popolnoma italijanščino in nemščino, strojepisje in slovensko stenografijo, iščemo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra po možnosti s sliko pod »Takoj I.« 4128-1

Službe išče

Beseda 1 —.30 taksa —.60 za dajanje naslova ali za šifro 1 2.—

Gospodična
z maturo mešč. šole, z znanjem strojepisja, lepo pisavo in dobra risarica, prosi za primerno zaposlitev. — Cenjene ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Začetnica«. 4131-2

Zaslužek

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Vsako prepisovanje
na stroj prevzamem na dom. Naslov pustiti v ogl. odd. Jutra. 4093-3

Pouk

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Klavirsko harmoniko in klavir
poučuje gospa po hitri in uspešni metodi. Obenem temeljit pouk teorije. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4121-4

Prodam

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Otroški voziček
globok, avto in šivalni stroj, naprodaj. Marenčičeva 3, Moste. 4110-6

Sostanovalca
s hrano in celo oskrbo sprejmem. Sv. Jakoba trg št. 5. 4111-6

Ugodno prodam
dve popolnoma novi volneni moški obleki za večjega gospoda. Poizve se: trafika Marijin trg (kiosk). 4139-6

Otroški voziček
globok, prodam. Breg 2-I. 4132-6

Ogromna večina oglaševalcev se obrača na „JUTROV“ oglasni oddelek

Kupim

Beseda 1 —.60, taksa — 60 za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—

Športni voziček
ali globok, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Takoj«. 4048-7

Otroški voziček
globok ali športni, kupim. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Plačam«. 4152-7

Kupimo
stare bicikelj plašče, zračnice, okvirje in vse kolesne dele. Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče), tel. 29-27. 4151-7

Prazne zaboje
vsake vrste kupimo. Ponudbe na Saturnus d. d. Lj. 4118-7

Karbid in vreče
vsako količino kupimo. Generator delavnica, Tyrševa c. 13 (Figovec, levo dvorišče), tel. 29-27. 4122-7

Radio

Beseda 1 1.—, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Radioaparat
pod št. 4019-19, z dne 31. 3. 1942, kupi Pavlin Ivan, Novo mesto, jetnišnica, ne Lesjak Ciril, Novo mesto, kakor je bilo pomotoma objavljeno. 4119-9

Kolesa

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Triciklje
različne velikosti, s prima balon-gumo, dobavlja še po stari ceni: Generator delavnica, Tyrševa 13 (Figovec, levo dvorišče), telefon 29-27. 4123-11

Nove triciklje
iz jeklenih cevi, v raznih velikostih, izdeluje mehanik L. Ambrož, Bleiweisova c. (Tyrševa) 71. 4130-11

Kapital

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Posojilo
zneska ca. Lir 6000.— dam v knjižici Hranilnega in posojilnega doma v Ljubljani. Dobra prilika za plačanje dolga pri imenovanem zavodu. — RUDOLF ZORE, Ljubljana, Gledališka ul. 12. 4150-16

Stanovanje odda

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Enosob. stanovanje
lepo, 20 minut od glavne pošte, dobi kdor odkupi novo pohištvo za spalnico in kuhinjo. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Udobno«. 4136-21

Sobo odda

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Malo sobico
vhod iz kuhinje, v centru, oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4125-23

Prazno sobo
solnčno, s souporabo kopalnice, oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4111-23

Opremljeno sobo
s souporabo kopalnice ter hrano oddam s 15. aprilom. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4113-23

Sobo v centru
oddam z uporabo kuhinje dvema osebama in sprejmem tudi sostanovalko. — Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4112-23

Opremljeno sobo
lepo, v Kolodvorski ulici, s posebnim vhodom, z ali brez hrane, oddam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4137-23

Opremljeno sobo
separirano, s souporabo kopalnice, oddam takoj ali pozneje po zmerni ceni. — Bežigrad, Parmova ul. 39-III., levo. 4154-23

Sobe išče

Beseda 1 —.60, taksa —.60, za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Lepo sobo
s souporabo kopalnice, v centru ali bližini kolodvora, iščem. Ing. Pelizza, Delegazione Ferrovie Orientali, Kolodvorska ulica. 4161-23

Sobo
s posebnim vhodom, po možnosti s kopalnico iščem. Ponudbe na ogl. odd. Jutra pod »Center«. 4065-23a

Živali

Beseda 1 —.60, taksa —.60 za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Prodam
mlado brejo kozo in zajca ovnača, samico, belgijsko. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4134-27

Stroji

Beseda 1 —.60, taksa —.60 za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Elektromotor
20 PS, 380 Volt, s priborom, dinamo stroj 220 volt, 9 kw, z reglerjem, prodam. Naslov v vseh poslovalnicah Jutra. 4133-29

Obrt

Beseda 1 —.60, taksa —.60 za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Izdelujem za pomlad
za gospode in dame obleke, površnike, kostume, plašče po primernih cenah. — Se priporoča Jože Pleško, Cankarjevo nabr. 3. 4156-30

Filatelija

Filatelisti!
Pravkar izšle srbske zarobljeniške znamke dobite v Mladinski založbi, Ljubljana, Stari trg 30. 4142-39

Razno

Beseda 1 —.60, taksa —.60 za dajanje naslova ali za šifro 1 3.—.

Bolan starček
brez možnosti pridobivanja, se priporoča darežljivim dobrotnikom. Darove sprejema uprava Jutra, kjer se dobi tudi njegov naslov. 4135-37

Zoraida krema
za lice, OPERA PUDER in LILJANOV BORAKS proti pegam se nekaj časa ni dobilo. Sedaj dobite te preparate v drogerijah in parfumerijah. 4143-37

PREMOG DRVA
I. Pogačnik
LJUBLJANA
Bohoričeva ulica 5
Telefon 20-59

INSERIRAJ

Dopisi

Dvignite dospele ponudbe v oglasnem oddelku

Brez šale. Čiste steklenice. Čista. Dobra gostilna. Dve mirni osebi. Dober plačnik, 400. Emona. Enosobno. Ena oseba. Frigidaire. Gostiniška koncesija. Hipoteka. Jeras. Kjerkoli. Kočevje. Koncesija. Lepa soba. Logatec. Lepa bodočnost. Lepa lega. Lahko takoj. Lepo stavbišče. Mlajši. Model. Mlada natakarica. Matura 42. Mala matura. Nova hiša. Na prometu. Obleka. Pridna in poštena. Pozneiša možitev ni izključena. Ponedeljek. Prometna. Poštena. Protokolirana. Pisarna v centru. Priporočena. Resna. Radioaparat. Resno. Seno, Solidno. Slamnorezn ica. Stalna. Solidna. Samostojna gospodinja. Stalni zaslužek. Sama. Stroga poštena. Stroga tajnost Takoj 4048. Tri osebe. Uradnica. Ugodna prilika. Ugodna cena. Ugodno prodam. Vigred. Več tisoč steklenic. Vložne knjižice. Večji znesek. Zmerna odškodnina. »Znamke co cie. Za 1. maj. Živinorejec. 45 Lir. 3000. Št. 20. 95.000.

BUDINO con PESCE

Oggi che l'alimentazione dev'essere regolata con estrema razionalità il Budino La Rocca merita ogni preferenza come alimento completo. Entrano nella sua composizione pesce, olio puro d'oliva e verdure, tre elementi basilari, di altissimo tenore nutritivo e squisitamente appetitosi.

RIBJA PASTETA

Dandanes, ko mora biti vsa prehrana urejena s skrajno racionalnostjo, pač zasluži RIBJA PASTETA La Rocca vsako prednost kot popolno hranivo. V njeno zmes je vmešano ribje meso, čisto olivno olje in zelenjava, tri osnovne prvine, ki so redilne in izredno tečne

Umrla nam je dne 28. marca 1942. naša draga sestra, gospa

ANA SCHMIEDT

učiteljica drž. srednje tehnične šole v pokoju

Po njeni želji smo jo v rodbinskem krogu tiho pokopali dne 31. marca 1942.

LJUBLJANA, dne 2. aprila 1942.

Žalujoči ostali

Umrla nam je naša ljubljena in nepozabna mama, sestra, svakinja in teta, gospa

ČERNE FRANČIŠKA

vdova Marovt, roj. Grum, vulgo Možina

posestnica in gostilničarka

dne 1. aprila t. l. po dolgi mučni bolezni, previdena s tolažili sv. vere.

Blagopokojno prepeljemo v četrtek, dne 2. t. m. na Žale — na zadnji poti jo bomo spremili v petek, dne 3. aprila ob ½5. uri popoldne iz kapele sv. Nikolaja k Sv. Križu.

LJUBLJANA, dne 1. aprila 1942.

Žalujoči ing. MAROVT IVAN, sin in sorodstvo

E. Salgari:

Črni gusar

Roman

22

Vsakovrstne ribe so se poganjale kvišku, se spet potapljale in puščale za seboj svetle brazde. Na površini vode so plavale velike morske krave, ki jih je bilo v tistem stoletju še mnogo. S svojimi dolgimi repi in stranskimi plavutmi so dvigale prave valove.

Ob krepkih udarcih flibustirjev je čoln nalik črni senci naglo letel po plamenečih valovih. Topovi španskega brodovja bi bili imeli dober cilj, da je bil admiral Toledo zdaj v tistih vodah.

Ali mornarjev ni vznemirjal samo strah, da ne bi zagledali sovražnih ladij; tudi praznoverne misli so ju obhajale sredi morskega lesketanja. Mrlič, ki so ga imeli v čolnu, in navzočnost mrkega kapitana, ki ga nikoli nista videla drugačnega kakor v žalni obleki, oboje ju je navdajalo s tajnim strahom. Komaj sta čakala, da bi bila spet na »Folgoru« pri tovariših.

Že jih je ločila le še milja od ladje, ki jim je plula naproti, ko jim je udaril na ušesa čuden krik podoben tožbi, ki se je izlivala v ihtenje. Zadržali so vesla in plašno pogledali okrog sebe.

»Si slišal?« je vprašal Stiller in mrzel pot se mu je ulil po čelu.

»Da,« je z negotovim glasom odvrnil Carmaux. »Menda ni bila riba?«

»Nikoli še nisem slišal, da bi ribe dajale takšne glasove od sebe.«

»Kaj pa misliš, da je bilo?«

»Ne vem, toda groza me je izpreletela!«

»Pa ne, da bi bil mrličev brat...?«

»Molči, tovariš!«

Oba sta se ozrla po Črnem gusarju, a ta očitno ni bil ničesar slišal. Še vedno si je podpiral glavo in oči so mu še vedno strmele v mrtvega.

»Bog nas obvaruj!« je zamrmral Carmaux in spet prijel za veslo. Nato se je nagnil k črncu:

»Si tudi ti slišal krik, prijatelj?«

»Da!« je rekel Moko.

»Kaj je neki bilo?«

»Nemara da morska krava!«

»Mogoče, ali...«

Tisti mah se je za zadkom čolna, sredi leskečočih se pen, pokazalo nekaj temnega in takoj spet šinilo nazaj v globino.

»Kaj ni bila glava?« je zasopio vprašal Stiller. Vrat mu je bil kakor zadrgnjen.

»Da,« je šklepetaje z zobmi odvrnil Carmaux. »Mrtvaška glava! Zeleni gusar plava za nami, da prestreže Rdečega gusarja v svoj objem!«

»Kar mrazi me!« je rekel Stiller.

»Pa ti, črni prijatelj, si kaj videl?«

»Da, glavo morske krave!«

»Vrag vzemi tebe in tvoje morske krave!« je Carmaux zagodrnjal. »Mrtvaška glava je bila prava lobanja brez oči!«

Tisti mah se je z velike ladje razlegel čez morje glas:

»Hejo! Kdo je?«

»Črni gusar!« je zavpil Carmaux.

»Folgore« se je nalik morski lastovki spustila proti njim. S svojo črno barvo je nalikovala bajeslovnemu »Letečemu Holandcu« ali »Plavajoči krsti«.

Ob ograji je stala razvrščena vsa posadka. Vsi so bili oboroženi. Na krmi pri obrambnih topovih si videl strelce s prižganimi netili v rokah. In na vrhu glavnega jambora je vihrala velika črna gusarska zastava z navzkriž postavljenimi, čudno izpreplетenimi zlatimi črkami.

Čoln je pristal ob levi strani, medtem ko je ladja spustila sidro. Mornarji so vrgli čolnu konopec.

Višji podčastnik je zažvižgal, in čoln so z ljudmi vred potegnili na ladjo.

Ko je butnila hrbtica ob palubo, je bilo videti, kako se je Črni gusar zdramil iz svoje otožnosti. Pogledal je okrog sebe, se sklonil k truplu, ga vzel v naročje in ga položil k znožju glavnega jambora.

Posadka je molče in odkritih glav pozdravila truplo.

Morgan, kapitanov namestnik, je bil stopil s poveljniškega mostiča in je tiho čakal poveljnikovih ukazov.

»Stori, kakor je običaj!« je s pobešeno glavo rekel gusar.

Nato je počasi krenil po vrhnji palubi, stopil na poveljniški mostič, prekrižal roke in obstal negibno kakor kip.

Na vzhodu se je začenjalo svitati. Tam, kjer sta se združevala nebo in morje, je vstajala bleda svetloba, ki je dajala morski vodi modrikasto barvo. Namesto da bi bila rožnata kakor po navadi, je bila videti kalna, skoraj siva, podobna železu.

Med tem so bili v znamenje žalosti spustili gusarjev veliki prapor na pol jambora in postavili rajne zastavnih drogov v obliko križa.

Vsa posadka je bila na palubi. Vsi ti možje z obrazi zagorelimi od solnca in morskega vetra so žalostni stali pred truplom Rdečega gusarja, ki ga je bil višji podčastnik z dvema topovskima kroglama vred zavil v veliko rogoznico.

Na obzorju se je svitalo, toda morski valovi so se še vedno svetlikali okrog ladje ter zamolklo udarjali v boke in v visoki kljun. Zdaj je bilo slišati kakor vzdihi, zdaj kakor tožbe.

Mahoma se je oglasilo s krme zvonjenje. Vsa posadka je popadala na kolena, ko je podčastnik s pomočjo treh drugih mornarjev vzdignil truplo ter ga položil na ograjo levega boka.

Slovesen molk je zavladal na ladji, ki je negibno stala sredi svetlikajoče se vode. Še morje je zdaj molčalo, kakor bi bilo v sveti grozi nehalo šumeti.

Vse oči so bile uprte v Črnega gusarja, čigar temna postava se je čudno odražala od sivega obzorja. Videti je bilo, kakor bi bila zrasla v pošastno ogromnost. V širokem klobuku, s katerega mu je v sutrniem vetru vihralo črno pero, je stal vzravnan na poveljniškem mostiču in izteza eno roko proti truplu.

Zdajci je njegov močni glas pretrgal molk.

Urejuje Davorin Ravljen. — Izdaja za konzorcij »Jutra« Stanko Virant. — Za Narodno tiskarno d. d. kot tiskarnarja: Fran Jeran. — Za inseratni del je odgovoren Ljubomir Volčič. — Vsi v Ljubljani.